

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra sinologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martin Jech

Vlastenecká výchova v čínských učebnicích dějepisu pro střední školy

Patriotic Education in Chinese Secondary School History Textbooks

Poděkování

Mé poděkování patří panu Mgr. Ing. Jiřímu Hudečkovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a čas, který mi věnoval, a napomohl mi ke zdárnému dokončení této práce. Rád bych poděkoval také mé matce za její motivování k dokončení studia a mé přítelkyni, díky které mi celý proces dával smysl.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně za použití řádně citovaných pramenů a sekundární literatury. Bakalářská práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Popovičkách dne 9. 5. 2022

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je popsat obsah výuky moderních dějin Číny na čínských středních školách a její návaznost na vlasteneckou výchovu.

V úvodní části se budu věnovat potřebě po vlastenecké výchově a jejímu vzniku, změně pohledu na dějiny Číny v období ČLR, organizaci výuky dějin, obsahu učiva, zkoušení a procesu vydávání učebnic.

Klíčovou částí bude analýza soudobé učebnice moderních čínských dějin – *Učebnice povinného vzdělávání – Čínská historie – 8. ročník* (Yìwù jiàoyù jiàokēshū – zhōngguó lìshǐ – bā niánjí, 义务教育教科书 – 中国历史 – 八年级) (Qi Shirong, 2017) pro osmý ročník nižší střední školy v Číně. Zde budu analyzovat obsah učebnice od Opiových válek po současnost, sledovat přímý hodnotící narativ a citáty autorit, zdůraznění a vypuštění historických událostí, rétorické obraty a použití hodnotících jazykových prostředků, vizuální doprovod výkladu apod. a budu se zabývat tím, jak tyto prostředky slouží vlastenecké výchově.

Klíčová slova

Čína, moderní historie, výuka, Opiové války, Taipingské povstání, Yihetuan, Xinhaiská revoluce, Guomindang, Komunistická strana Číny, Dlouhý pochod, Yan'an, čínsko-japonská válka, Čínská lidová republika, Mao Zedong, Velký skok vpřed, Kulturní revoluce, ekonomické doktríny, socialismus, socialismus s čínskými rysy, nacionalismus, vlastenectví, vlastenecká výuka

Abstract

The main goal of my bachelor thesis is to describe the content of teaching of modern Chinese history at Chinese high schools and its connection to patriotic education.

In the introductory part I will focus on the need for patriotic education and its origin, on the changes of the conceptions of Chinese history teaching during the PRC, organization of history teaching, curriculum content, examinations and the process of publishing textbooks.

A key part will be the analysis of the contemporary textbook of modern Chinese history – *Compulsory education textbook – Chinese history – 8th year* (Yìwù jiàoyù jiàokēshū – Zhōngguó lìshǐ – bā niánjí, 义务教育教科书 – 中国历史 – 八年级) (Qi Shirong, 2017) for the eighth grade of Chinese compulsory education. Here I will compare the content of the textbook from the Opium Wars to present, direct evaluative narrative and quotations from authoritative sources, emphasis and omission of historical events, rhetorical turns and use of evaluative language, visual accompaniment of interpretation, etc. and I will deal with how these means serve patriotic education.

Keywords

China, modern history, teaching, Opium Wars, Taiping rebellion, Yihetuan, Xinhai Revolution, Guomindang, Communist Party of China, Long March, Yan'an, Sino-Japanese War, People's Republic of China, Mao Zedong, The Great Leap Forward, Cultural Revolution, economic doctrines, socialism, socialism with Chinese features, nationalism, patriotism, patriotic teaching

Obsah

1. Úvod	1
2. Výuka dějepisu	4
2.1. Povinný obsah výuky	5
2.2. Forma výuky	6
2.3. Práce žáků	7
2.4. Forma zkoušení	9
2.5. Učebnice a jejich nakladatelství	14
3. Obsah učebnice.....	15
3.1. Opiové války a konec císařství	15
3.2. Období Čínské republiky.....	18
3.3. Počátek Čínské lidové republiky.....	22
4. Zásadní manipulativní odlišnosti výkladu	23
5. Specifika výkladu učebnice sloužící vlastenecké výchově	26
5.1. Opiové války a národní ponížení	26
5.2. Snaha o překonání krize	29
5.3. Přínos Komunistické strany před občanskou válkou	31
5.4. Hrdinství komunistů při občanské válce a během čínsko-japonské války	32
5.5. Získání převahy v občanské válce.....	38
5.6. Hrdinství během války v Koreji.....	40
5.7. Budování ekonomiky a vyrovnání se s chybami.....	41
6. Vlastenecká výchova	44
6.1 Specifika výkladu	45
7. Závěr	46
8. Prameny a literatura.....	47
8.1. Prameny	47
8.2. Literatura	47

1. Úvod

Je běžnou věcí, že výuka dějepisu vytváří ve studentech vjemy, které mohou být základem pro další výchovu. Tomu se v obecné podobě podrobněji věnuje Märc (2010).

Výuka dějepisu bývá mnohem systematičtěji podchycena totalitních státech, kde je často dávána do souvislosti s vlasteneckou výchovou. Tento směr je výrazně viditelný v Číně, kde měla Komunistická strana vždy snahu kontrolovat výklad dějin (a to i před uchopením vlády v Číně) a vytvářet dějinný narativ, který jí napomáhá v posílení její pozice. Zároveň vždy odmítala výklad jiný než oficiální, jak uvádí Unger v knize *Using the Past to Serve the Present* (1993).

V prvním desetiletí po vzniku ČLR však výuka dějepisu nebyla vykládána s ohledem na vlasteneckou výchovu. Hlavním tématem byla občanská válka s Guomindangem a ani čínsko-japonská válka nebyla zvlášť zdůrazněna. Změna uvažování je zřetelná od roku 1980, kdy došlo k otevření významných muzeí s tematikou války s Japonskem – u mostu Marca Pola v Pekingu a v Nankingu. (Sneider, 2013: 41-44)

Po konci kulturní revoluce se strana v očích obyvatelstva potýkala s významnou nedůvěrou, což Chen (1995) později nazval Trojí krizí důvěry – krize důvěry v socialismus, krize důvěry v Marxismus, krize důvěry ve stranu. „*Když oficiální komunistická ideologie ztratila kredit, komunistický režim nemohl nadále počítat s podporou mas pro socialistickou budoucnost.*“ (Wang Zheng, 2008, 788)

Za vyvrcholením této nedůvěry jsou považovány i studentská prodemokratická hnutí, která probíhala napříč celou zemí v roce 1989, z nichž se nejvíce dostaly do povědomí nepokoje na náměstí Nebeského klidu v Pekingu, které byly ukončeny vojenským zásahem. Protože v té době čelily krizím komunistické režimy na celém světě, vyvolávalo to u vedení KS Číny obavy z vyčerpání komunistické ideologie. V Číně později tento stav Deng Xiaoping (邓小平) kladl za vinu faktu, že byla zanedbávána vlastenecká výchova.

„*Řekl jsem svým zahraničním hostům, že naše největší chyba v posledních deseti letech byla na poli vzdělávání, hlavně ve vlastenecké a politické výchově, a to nejen u studentů, ale u lidí obecně. Neřekli jsme jim dost informací o potřebě těžkého úsilí, o velikosti Číny v minulosti a o tom, jak velkou zemí se staneme. To byla vážná chyba na naší straně.*“ (Wang Zheng, 2008, 788)

Aby vláda neztratila důvěru obyvatel, zabránila možným povstáním a upevnila si zároveň svou pozici, vytváří narativ, který je v souladu s její politikou a ten následně využívá ke své

propagandě, jejíž šíření probíhá i skrze hodiny dějepisu. Studijní materiály, které studenti dostanou v hodinách dějepisu, mají svým obsahem vhodně formovat jejich vnímání historických událostí, pozici Číny vůči západu a celkově pozitivní vlastenecké cítění. Díky tomu jsou v Číně vychovávány generace, které jsou k vlasti silně loajální, v Číně i v zámoří – v minulosti byla zřetelná podpora Číňanů při protestech proti Olympijské pochodni před Olympijskými hrami v Pekingu v roce 2008. Čínští občané se též často účastní protestů proti porušování lidských práv například v Tibetu a Xinjiangu, kde hájí Čínu. (Wang Zheng, 2008, 784).

Ačkoliv celá kampaň vlastenecké výchovy byla ustanovena „shora“ Komunistickou stranou, jak uvádí Zhao Suisheng, v devadesátých letech byly v Číně výrazné nacionalistické nálady směřující od vzdělané střední vrstvy. Tyto nálady byly reakcí převážně na utlačování západem během moderních dějin. (1998)

Jedním z reprezentativních shrnutí ortodoxního čínského výkladu dějin je *An Outline history of China*, který zeditoval Bai Shouyi (白寿彝), čínský historik muslimského původu. Dílo vzniklo v období před kulturní revolucí a je u něj zřetelná silná nacionalistická tendence v tématech střetu Číny se západem, dále jsou zde projeveny sympatie vůči subjektům, které zastávali hodnoty KS Číny ještě před jejím vznikem, a dílo je též silně loajální i vůči KS Číny.

Později, v roce 1991 vydalo Ministerstvo školství ČLR (Zhōnghuá rénmin gònghégúo jiàoyù bù, 中华人民共和国教育部) dva dokumenty, které upravovaly náležitosti výuky dějepisu a vlastenecké výchovy – Oznámení o vedení vlastenecké výchovy a revoluční tradice s využitím rozsáhlých kulturních pozůstatků a Obecná osnova k posílení výuky současné a moderní historie a národní podmínky, čímž započala vlastenecká vzdělávací kampaň. (Wang Zheng, 2008, 789)

Obecná osnova podmiňovala, že její požadavky budou implementovány do školních osnov škol všech úrovní do tří let. „*To zdůrazňovalo, že reforma výuky dějepisu je základní čínskou strategií obrany proti pokusům nepřátelských mezinárodních sil o nenásilnou přeměnu¹ a nejdůležitější úkol pro všechna školská zařízení.*“ (Wang Zheng, 2008, 790) Realizace této kampaně byla snadná i díky faktu, že většina školských zařízení je státní a vzdělávání je podřízeno místní vládě. Nutným bodem byla i úprava učebnic. Lidové

¹ Nenásilnou přeměnou se míní snížení důvěry v režim v očích občanů. Vinou této nedůvěry ve společnosti může spíše dojít k pádu vlády. (Garver, 1993)

nakladatelství pro vzdělávání (Rénmín jiàoyù chūbǎn shè, 人民教育出版社) proto v roce 1992 vydalo upravené učebnice dějepisu pro nižší a vyšší stupeň středních škol. „*Pozornost se v nových učebnicích dějepisu soustředila na invazi zahraničních sil a utlačování. Předchozí narativ „utrpení tříd“ byl zaměněn za „vlastenecký narativ“.* *Taipingské povstání a kapitalistický Guomindang již nebyl zásadním obsahem.*“ (Wang Zheng, 2008, 791)

To dobře ilustruje *Učebnice povinného vzdělávání – Čínská historie – 8. ročník* (Yìwù jiàoyù jiàokēshū – zhōngguó lìshǐ – bā niánjí, 义务教育教科书 – 中国历史 – 八年级), na které se podílelo 8 autorů a hlavní editor Qi Shirong (齐世荣), významný čínský historik, profesor katedry historie na univerzitě Qinghua (清华大学) a autor řady významných historických děl se zaměřením na moderní historii.

Učebnice moderních čínských dějin popisující období od opiových válek téměř po současnost je využívána v osmém ročníku na nižším stupni čínské střední školy a lze v ní snadno sledovat tendence vypuštění historických událostí, jejich zdůraznění, přímé hodnocení, rétorické obraty, citáty autorit a použití hodnotících jazykových prostředků, obrazový doprovod výkladu atp. Tak vytváří narativ, díky kterému je možné využívat výuku dějepisu jako podklad k vlastenecké výchově. Zaměření čínských učebnic dějepisu vlasteneckým směrem a jejich proměnu potvrzuje i Daniel Sneider ve svém článku *Textbooks and Patriotic Education: Wartime Memory Formation in China and Japan.* (2013)

Užití historie pro potřeby vlastenecké výchovy se v Číně objevovalo i v minulosti, v 80. letech 20. století byly publikovány archeologické nálezy, které zdůrazňovaly lokální vývoj a měly tím posilovat vlastenecké povědomí. Archeologické nálezy byly později systematicky užívány pro sjednocení kultury jednotlivých regionů a vytvoření moderního státu. (Píbilová, 2015, 18-20)²

Vliv na vlastenecké cítění ve společnosti může mít i populární historiografie – historická dramata, povídky. Po případné korekci jsou tato díla systematicky šířena. (Unger, 1993)

Má práce bude však primárně zaměřena na výuku dějepisu, obsah učebnic a vliv obojího na vlasteneckou výchovu.

² PÍBILOVÁ, Dominika. Vývoj čínské percepce počátků vlastních dějin na příkladu rozvoje archeologie. 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav Dálného východu. Vedoucí práce Maršálek, Jakub.

2. Výuka dějepisu

Dle dokumentů, které vydalo v roce 1991 Ministerstvo školství a vešly v platnost v roce 1992, byly pro každý ročník formulovány učební osnovy, které určovaly obsah hodin a učební metody včetně hodinové dotace. Úvodem byly definovány cíle, které výuka historie u žáků má, neboť se jedná o zásadní prvek pro budování socialistické společnosti. Současně posiluje pocit národní hrdosti a národní sebevědomí.

Studenti by měli být vedeni k odpovědnosti za pokračující budování velkého čínského národa, socialistického rozvoje a světového míru. Zároveň je výuka dějepisu na nižší střední škole vedena s ohledem na to, že Čína je socialistickou zemí dle ideologie Marxismu-leninismu a Mao Zedongova myšlení (Máo zédōng sīxiǎng, 毛泽东思想). Tyto ideologické zásady byly po roce 1989 opět zdůrazňovány.

„Jádrem vedení Komunistické strany je budování socialismu, výuka historie by tak měla zdůraznit vývoj marxismu v Číně a vedoucí roli Mao Zedongova myšlení v čínské revoluci, budování Číny a nadřazenost socialismu. Dále by měla být zdůrazněna důležitost založení a rozvoje Komunistické strany.“ (Sharp, 1999: 21-23)

Dle osnov má samotná výuka napomoci studentům chápat jednotlivé kroky vlády, jejich návaznost na ekonomické řízení a proměny obojího v čase. V žádném případě by neměla být opomenuta kultura Číny, která má na obojí zásadní vliv. Je zde zásadní myšlenka spojování národnostních menšin se zdůrazněním většinového národa: *„Jsme mnohonárodnostní stát, jehož jádrem je národnost Han. Lidé všech národností se podíleli na vytváření historie naší rodné vlasti. Výuka historie by měla zahrnovat nejen historii a přispění národu Han, ale také historii a sounáležitost ostatních menšinových národností.“* (Sharp, 1999: 23)

Díky tomu by se měl vytratit pocit soupeření mezi národy a měla by vzniknout spojitost mezi národy, protože Čína je mnohonárodnostní stát, nejen stát národnosti Han. *„Lidé různých národností udržují úzké politické, ekonomické a kulturní vazby, žijí společně v harmonii a spolupracují.“* (Sharp, 1999: 23)

Západní kapitalismus stavěl svůj růst na dobývání jiných států, ze kterých později získával prospěch. *„Výuka historie by proto měla zdůraznit, že kapitalismus a imperialismus je agresivní, plenil cizí území a páchal zde zločiny.“* (Sharp, 1999: 25) V tomto narativu jsou následně líčeny i dějiny a mají nabádat k ostrážitosti proti skrytým vlivům západních států. V současnosti je zde kladena snaha obrnit mládež proti přijímání kritických argumentů zvenčí. (Sharp, 1999: 25)

Žáci by zároveň měli mít povědomí o historii většiny států, což by jim mělo poskytnout pohled na postavení jednotlivých států světa v dějinách a obecný základ fungování společnosti s dějinnými souvislostmi, zvláště pokud jde o mezinárodní výměnu. Žáci by se měli seznámit s jednotlivými konflikty (např. války se západními státy a Japonskem, občanská válka mezi KS a Guomintangem) a měli by je analyzovat.

V školském zařízení je významná pozice učitele, jehož práce je v čínské společnosti vysoce ceněna, což je podchyceno i v zákonech. V současné době je požadováno, aby noví učitelé měli vysokoškolské vzdělání, což 90 % mladých učitelů plní. Po univerzitním studiu je od roku 2013 povinností získat certifikát (atestaci), která potvrzuje profesní kvality učitele a zároveň jej opravňuje k výkonu práce. (Šťastný, 2021: 111-125)

Pro zajištění stejné kvality výuky napříč celou byly v roce 2011 Ministerstvem školství vydány standardy, dle kterých by se měly učitelé řídit. Dokumenty zahrnují 61 bodů rozdělených na 4 širší celky – vztah učitele vůči žákům, učitelskou etiku, teoretické aspekty výuky a celoživotní vzdělávání.

Pro zvýšení motivace učitelů ke kariérnímu růstu existuje systém o 5 třídách (1. učitel třetího stupně, 2. učitel druhého stupně, 3. učitel prvního stupně, 4. zkušený učitel a 5. zkušený učitel–profesor.). Tento systém je spíše dlouhodobým hodnocením praxe. Současně existuje i systém hodnocení učitelů, který na základě komplexního seznamu parametrů zaznamenává pracovní výsledky jednotlivých pedagogů v krátkodobém časovém horizontu. Hodnotí se základní pracovní morálka, kvalita odvedené práce, práce navíc, výsledky žáků atp. Výsledek hodnocení má mj. vliv na platové ohodnocení, v případě dlouhodobě špatné evaluace může dojít ke změně pracovní náplně, nebo k propuštění. (Šťastný, 2021: 127-138)

2.1. Povinný obsah výuky

Učební osnovy definují povinný obsah výuky historie dělený do čtyř částí – Starší dějiny Číny (Gǔdài lìshǐ, 古代历史), Novější dějiny Číny (Jìndài lìshǐ, 近代历史), Soudobé dějiny Číny (Xiàndài lìshǐ, 现代历史) a Světové dějiny (Shìjiè lìshǐ, 世界历史).

Starší dějiny se zabývají nejstaršími dějinami až po opiové války (rok 1840). Do období novějších dějin spadají události od opiových válek po založení Čínské lidové republiky (rok 1949), soudobé dějiny pak zachycují období od založení ČLR po současnost.

Povinná výuka zahrnovala 3 vyučovací hodiny týdně, tedy 99 hodin ve dvou pololetích. (Wang Zheng, 2008, 792) Pokud jde o poměr obsahu starších dějin vůči moderním dějinám,

starší dějiny mají dvoupětinovou dotaci oproti moderním, která má dotaci třípětinovou. Tento poměr je neměnný, ať se jedná o školní zařízení, které dělí devítiletou povinnou školní docházku na 5 let základní školy a 4 roky nižší střední školy, nebo o zařízení, kde je poměr šest ku třem. (Sharp, 1999: 25)

Krom požadovaných znalostí je vždy součástí postupu procvičení nabytých vědomostí a přístup k vlastenecké výchově.

Z výše nabytých vědomostí je dle osnov nezbytné, aby studenti dokázali přesně přiřadit rok k události a naopak. Dále by měli být schopni chronologicky vyjmenovat zásadní dějinné milníky. Na slepé mapě by měli být schopni vyznačit dějinný vývoj a zmínit zásadní události – např. postup britských vojáků během opiových válek, vývoj ovládaného území během občanské války, čínsko-japonské války, trasu dlouhého pochodu atp.

Očekává se schopnost vybrat ze všech učebních materiálů a hodiny zásadní historická fakta, uceleně si zapisovat poznatky, vnímat souvislosti, rozdíly a vytvořit si ucelený názor, případně za pomoci učitele.

Dále se očekává schopnost vyjádřit své myšlenky během třídní diskuze, nebo ve skupině. Také se předpokládá, že žák dokáže vysvětlit události, které jsou zobrazovány v literatuře různých žánrů nebo i jiných obrazových ztvárněních (např. ve filmu, televizních pořadech), o nichž se dozvěděl během hodin historie. (Sharp, 1999: 34)

Kvalitu výuky mají zajistit pravidelné hospitace vedené inspektorem a také fakt, že většina hodin by měla být nahrávána na video – jako kontrola a jako učební materiál. (Šťastný, 2021: 155-174)

2.2. Forma výuky

Dle učebních osnov je nejdůležitějším výstupem výuky dějepisu předání historických znalostí a narativu a následného procvičení správné vlastenecké citění. Dále má být dán důraz na vnímání souvislosti mezi historickými událostmi, a to ve vztahu k politické, ekonomické situaci dané doby a kulturním rozdílům, v případě že se jednalo o setkání Číny a západu. V těchto bodech se předpokládá procvičování znalostí i z dalších předmětů.

Výuka probíhá ve třídě (i pro 50 žáků) funguje frontálním způsobem, kdy učitel vykládá látku, na evropské poměry v rychlém tempu, a studenti si zapisují. (Šťastný, 2021: 146) Je doporučeno, aby učitel využíval co nejhojnější množství obrazových materiálů, map, grafů, popřípadě nahrávek a filmů, které by mohly zvýšit zájem studentů o dané téma. Množství

vizuálního obsahu může vyvážit obsažnost textů, které mají být uzpůsobeny věku žáků, v žádném případě by studenty neměly zatížit nepřiměřeným množstvím informací. (Sharp, 1999: 25)

Kromě výuky v učebně se významně doporučuje organizace školních exkurzí do muzeí, případně na jiná místa, která mají souvislost s čínskou historií. (Sharp, 1999: 25) Často se může jednat o místa spojená komunistickou revolucí, o cíle takzvané „rudé turistiky“ (Hóngsè lǜyóu, 红色旅游), mezi něž patří např. Shaoshan (韶山) – rodná ves předsedy Mao, Yan'an (延安) – místo, kde skončil dlouhý pochod a později zde byla vytvořena komunistická enkláva, dále výcvikové tábory komunistů, dějiště významných bitev atd., kam se často pořádají studentské exkurze, zájezdy s náplní ideologické výuky v rámci firem nebo svazů.

Muzea a cíle rudé turistiky jsou čínskou vládou považovány za zásadní pomůcku pro šíření ideologie a jejich vznik a provoz je významně finančně podporován. Platí se zde tedy minimální nebo žádné vstupné.

2.3. Práce žáků

V rámci čínského systému výuky následuje po samotné výuce dvouhodinové samostudium pod dohledem učitele. (Šťastný, 2021: 146) Pro tyto účely učebnice krom samotného textu a obrazového materiálu, který doprovází výklad, obsahuje i *Problém k zamyšlení* (Wèntí sīkǎo, 问题思考). Tento úkol není zařazen u každé kapitoly, vysledoval jsem dva případy, kdy se hojně užívá:

1. V případě líčení zahraniční agrese vedené vůči Číně, líčení nerovnoprávnosti, kterou musela Čína trpět atd. Dva příklady lze postřehnout již během Opiových válek, kde učebnice pokládá dotaz: „Proč Čína během opiové války selhala?“ (Qi Shirong, 2017a: 6), nebo „Pokud by se nestal konflikt na lodi Arrow (Yà luō hào shìjiàn, 亚罗号事件) a nedošlo k zabití francouzského misionáře v Guangxi (čínsky označováno jako Mǎ shénfǔ shìjiàn, 马神甫事件), vypukla by druhá opiová válka?“ (Qi Shirong, 2017a: 9)

V části, kde je líčeno podepsání Boxerského protokolu se učebnice ptá: „Zamysli se, když měla každá země v diplomatické čtvrti v Pekingu svou ambasádu a vojsko, jaký to mělo na Čínu vliv?“ (Qi Shirong, 2017a: 35)

Na otázky velmi nápadně odpovídá vyznění textu učebnice, které Čínu líčí jako v dané době vojensky a ekonomicky zaostalý národ a západní mocnosti jako tyrany žízňící po území, zisku a válce.

2. Druhým tématem *Problémů k zamyšlení* jsou hrdinské činy komunistických představitelů, armády (nejen komunistické) a úspěchy Komunistické strany. Například za čínsko-japonské války: „Z výše uvedeného, jaké pocity dle Tebe mohli pociťovat vojáci v boji?“ (Qi Shirong, 2017a: 98), nebo po založení Čínské lidové republiky: „Jak nahlížíš na úspěchy budování, kterých jsme dosáhli při první pětiletém plánu?“ (Qi Shirong, 2017b: 20)

Tyto otázky velmi očividnou formou budují pocit národní hrdosti a podsouvají studentům dojem neomylnosti komunistického vedení. V souvislosti s tím jsou po nástupu Komunistické strany Číny k moci vyzdvihována pouze pozitivní témata a kritickému uvažování o komunistickém vedení zde není dán žádný prostor.

Tyto *Problémy k zamyšlení* mohou být samostatnou prací, ale očekává se kontrola a případná nápomoc od učitele v případě, že by si studenti nevěděli rady, nebo by jejich uvažování bylo politicky nekorektní.

Dalším úkolem, který učebnice nabízí je *Aktivita po hodině* (Kè hòu huódòng, 课后活动), jehož cílem je další zamyšlení studentů, které může navazovat na *Problém k zamyšlení*, otestování jejich znalostí nebo jejich prohloubení, například přečtení dodatečného textu, dohledání dalších informací, shlédnutí filmu atd.

První úkol, který se vztahuje k první opiové válce pokládá studentům dvě otázky:

1. Čína nazývá tuto válku „Opiová válka“, Velká Británie ji však nazývá „Obchodní válka“. Jaký je dle tvého názoru skutečný důvod k vyvolání války Velkou Británií?
2. Když srovnáš obsah Nankingské smlouvy s Čínou před rokem 1840, jakou změnu utrpěla dle tvého názoru čínská společnost po válce? (Qi Shirong, 2017a: 7)

V části učebnice, kde je líčeno období budování socialismu, pak dostanou žáci tyto úkoly:

1. Znakem, že naše země vstoupila do první etapy socialismu je:
A: Založení Čínské lidové republiky
B: Vytvoření ústavy Čínské lidové republiky
C: Dokončení tří velkých reforem

D: Začátek prvního pětiletého plánu

2. *Přečti si materiál a odpověz na otázku:*

Cílem socialistické reformy je osvobození výrobních sil. Zemědělství a řemesla se změnila ze soukromého vlastnictví na socialistické kolektivní, soukromé podniky začaly fungovat pod socialistickým řízením, výrobní síly tedy musely být osvobozeny. Tímto byly vytvořeny podmínky pro velký rozvoj průmyslové a zemědělské výroby.

3. *Toto je projev Mao Zedonga na první celostátní konferenci. Když vidíš tento text, prodiskutuj myšlenky ekonomického rozvoje za tři velkých reform. (Qi Shirong, 2017b: 27)*

Mimo úkolů, které studentům zadává učebnice, dostávají studenti samostatné práce během exkurzí. Tyto samostatné práce mohou fungovat jako shrnutí zásadních informací na pracovním listu, které mají studenti během exkurze získat. Dalším běžným úkolem je konfrontace s ostatními návštěvníky daného místa a získávání informací o tom, jak moc jsou obeznámeni s historií, která je s daným místem spojena – zastavují návštěvníky, ptají se jich na otázky a jejich odpovědi zapisují do předem připraveného pracovního listu.³ Běžnou praxí též je, že studenti po návratu z exkurze napíší kratší text, uvedou, co se dozvěděli a vylíčí své pocity z daného místa.

2.4. Forma zkoušení

Zkoušení probíhá zpravidla písemným testem, který je obvykle založen na kombinaci otázek s výběrovou odpovědí a otázek s otevřenou odpovědí. Občasně se dá narazit i na požadavek krátké úvahy, která má odrážet pochopení tématu a nacionalistický postoj.

Obsah testu má zkoušet základní znalosti v zásadních dějinných milnicích a správné vlastenecké cítění. (Sharp, 1999: 26)

Níže přikládám příkladový test.⁴ Vzhledem k formátu testu (dokument Word s původními obrázky) se domnívám, že byl nahrán učitelem. Dle obsahu jedné otázky, která odkazuje na

³ Vlastní zkušenost, Yan'an 2017

⁴ (Anon 2021b), BAIDU

aktivity střední školy v Zhengzhou se domnívám, že test vznikl na tamní škole. Nejsm však schopen ověření. Byl nahrán v roce 2020 a pravděpodobně vznikl nedlouho předtím.

Podobných testů je na internetu k dispozici více.

八年级历史上册考试题

选择题:

题号	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
答案										

1. 中国近代史以鸦片战争为开端, 主要是因为

- A. 中国社会的性质开始发生变化 B. 中国长期闭关锁国的状况被打破
C. 中国第一次和西方国家冲突 D. 中国被迫打开了国门

2. 下列历史题材的影片, 主要反映第二次鸦片战争 相关史实的是:

- A 《林则徐》 B 《甲午风云》 C 《鸦片战争》 D 《火烧圆明园》

3. 一位工人进日本在重庆开设的工厂做工, 此事最早可能发生在

- A. 鸦片战争后 B. 洋务运动中 C. 第二次鸦片战争后 D. 甲午中日战争后

4. 学完中国近代史, 班里开展了一次题为“近代化的探索”的历史小论坛活动。下列选项内容不恰当的是

- A. 虎门销烟 B. 洋务运动 C. 戊戌变法 D. 辛亥革命

5. 暑假期间, 郑州某中学将组织“红色记忆”考察团, 分赴东南西北四个方向考察。其中前往东方上海方向考察的主题应为

- A. 开天辟地, 党的诞生 B. 林海雪原, 抗日英姿
C. 延安精神, 革命圣地 D. 开国大典, 欢庆胜利

6. “打倒列强! 打倒列强! 除军阀, 除军阀! 国民革命成功, 国民革命成功! 齐欢唱, 齐欢唱!” 这首歌反映的是

- A. 五四运动 B. 北伐战争 C. 新文化运动 D. 红军长征

7. 蒋介石在下列事件后对日本实行不抵抗政策

- A. 九一八事变 B. 一二八事变 C. 双十二事变 D. 八一三事变

8. 解放战争中促使华北“剿总”傅作义起义, 保证了北平文物古迹不受破坏的历史发生在

- A. 平津战役 B. 淮海战役 C. 辽沈战役 D. 济南战役

9. 中国近代迈出“师夷长技”第一步的代表人物是

- A. 严复 B. 林则徐 C. 梁启超 D. 李鸿章

10. 同学们经常查阅的《新华字典》等工具书, 相当一部分是由近代中国历史最长, 规模最大的文化出版机构出版的。这一机构是

- A. 京师同文馆 B. 《申报》报社 C. 《民报》报社 D. 商务印书馆

1) Výběrové otázky:

1. Jako začátek novějších dějin Číny se bere opiová válka protože:

- A. Začaly proměny povahy čínské společnosti
- B. Byla prolomena dlouhodobá situace uzavření čínských hranic
- C. První konflikty Číny se západem
- D. Čína byla nucena otevřít hranice
2. Který z níže uvedených filmů nejvíce odráží historické události spojené s 2. opiovou válkou?
- A. Lin Zexu
- B. Oblaka a vítr roku jiawu
- C. Opiová válka
- D. Vypálení letního paláce
3. Dělník nastoupil do továrny v Chongqing, založené Japonskem. Kdy se tato věc mohla nejdříve stát?
- A. Po opiové válce
- B. Během hnutí za pozápadnění
- C. Po druhé opiové válce
- D. Po čínsko-japonské válce
4. Po nastudování čínské moderní historie, třída zorganizuje aktivitu První kroky modernizace. Z níže uvedených se nehodí:
- A. Obchod s opiem u Humen
- B. Hnutí za pozápadnění
- C. Sto dní reformem
- D. Xinhaiská revoluce
5. Během letních prázdnin zorganizovala střední škola v Zhengzhou inspekční skupiny s názvem Rudé vzpomínky. Jednotlivé skupiny směřovaly na sever, jih, západ a východ, z nichž hlavním úkolem inspekce na východ do Šanghaje bylo:
- A. Epochální událost, zrození strany
- B. Záplava lesů a sněhu, heroický odpor proti japonské agresi
- C. Síla Yan'anu, posvátné území revoluce
- D. Ceremoniál založení republiky, radostné oslavy vítězství
6. Srazit mocnosti, srazit je na kolena! Zbavit se militaristů, zbavit se jich. Úspěch národní revoluce, pějme, pějme: Tato píseň pochází z:
- A. Hnutí 4. května

- B. Expedice na sever*
 - C. Hnutí za novou kulturu*
 - D. Dlouhý pochod Rudé armády*
7. *Po kterém z následujících incidentů praktikoval Čankajšek vůči Japonsku politiku neodporování*
- A. Incident 18. září*
 - B. Incident 28. ledna*
 - C. Incident 12. prosince*
 - D. Incident 13. srpna*
8. *Rebelie Fu Zuoyiho, který během války za osvobození byl hlavním generálem v severní Číně, ochránila památky Pekingu před zničením za:*
- A. Peipingsko-tianjinské kampaně*
 - B. Huaihaiské kampaně*
 - C. Liaoningsko-shenyangské kampaně*
 - D. Jinanské kampaně*
9. *Představitel prvních kroků v „učení technik, v nichž barbaři vynikají“ v novějších dějinách Číny:*
- A. Yan Fu*
 - B. Lin Zexu*
 - C. Liang Qichao*
 - D. Li Hongzhang*
10. *Příručky jako je znakovník „Nová Čína“, který často používáte, z velké části vydalo největší nakladatelství s nejdélší historií v moderní Číně. Které?*
- A. Tongwenguan hlavního města*
 - B. Nakladatelství Shenbao*
 - C. Nakladatelství Minbao*
 - D. Commercial Press*

二、非选择题

11.

材料一：“由于中国人民闭关自守、骄傲自满，19世纪三次灾难性的战争使他们受到巨大的刺激，在这些战争中所遭受的耻辱性失败，迫使中国人打开大门，结束他们对西方的屈

辱态度，重新评价自己的传统文明。其结果是入侵和反侵略的连锁反应

----- 《全球通史》

材料二：1894年9月，中国北洋舰队和日本舰队在黄海海面展开了一场激战，战争中，致远号勇往直前，在危急时刻，向敌舰撞去，不幸被鱼雷击中。

材料三：在这里，我们发挥了震天的威力！在这里，我们用血写就了伟大的史诗！在这里，我们泄尽了敌人的底！在这里，我们击退寇兵！在残破的北关城墙插上了国旗！.....台儿庄，一片灰烬；台儿庄的名字，和时间争长。

——臧克家《红血洗过的战场》

请回答：

(1) 根据材料一，回答“迫使中国人打开大门”的战争是什么？（1分）该战争后签订了什么条约？（1分）

(2) 结合材料一与材料二，回答：这次战役属于近代哪一场战争？（1分）此次战争对中国有什么影响？（1分）

(3) 写出与材料三有关的战役名称。（1分）该战役从属于哪一场战争？（1分）这场战争何时胜利结束？（1分）

2) Otevřené otázky

11. Materiál 1: *Vzhledem k tomu, že v době uzavření se vnějšímu světu byl čínský lid hrdý a spokojený sám se sebou, šok ze tří katastrofálních válek v 19. století a ostudné porážky v nich, jej donutily otevřít se světu, ukončit potupný postoj vůči Západu a nově přehodnotit svou tradiční kulturu. Výsledkem byla řetězová reakce vpádů a odboje proti nim*

Materiál 2: *V září roku 1894 zahájila čínská severomořská flotila divoký boj s japonskou flotilou na hladině Žlutého moře. V boji vyrazila loď Zhiyuan statečně vpřed, v nebezpečném momentu se přiblížila k nepřátelské lodi, ale byla zasažena torpédem.*

Materiál 3: *Zde jsme vytvořili obrovskou sílu. Zde jsme krví napsali veliký epos. Zde jsme vyčerpali nepřátelské síly. Zde jsme odrazili japonské vojáky. Na hradbu dobyté pevnosti Beiguan jsme vztyčili státní vlajku. Taierzhuang je zničen, ale jméno Taierzhuang přetrvá věky.*

(红血选过争场)

Odpovězte:

- 1) Na základě materiálu 1 odpovězte, která válka donutila Číňany otevřít brány? Která smlouva byla uzavřena po válce?*
- 2) Kombinací materiálu 1 a 2 odpovězte: K jaké válce moderní historie tato bitva patří? Jaký vliv na Čínu tato bitva měla?*
- 3) Vypište na základě materiálu 3 jméno související bitvy. K jaké válce tato bitva patří? Kdy tato válka vítězně skončila?*

Test je výběrem otázek i jejich obsahem podjatý proti západu, kde Čínu staví do pozice hrdého státu, který fungoval pokojně až do intervence cizích zemí, které způsobily její rozpad. Zároveň je v zadání otázek popisován těžký a hrdinský boj čínského lidu. Pro umocnění jsou zde dokonce použity úryvky z písní a básní, které oslavují statečný boj a vyzývají k boji proti nepříteli. Z hlediska dějinného obsahu a narativu vlastenecké výuky je test shodný s výkladem učebnice dějepisu, která bude analyzována níže, v míře vlastenecké agresivity vůči nepříteli však stojí nad učebnicí, pravděpodobně test ilustruje pohled učitele – jednotlivce, který má při tvorbě testu (a vedení hodiny) větší svobodu, ve srovnání s institucí vydavatelství.

2.5. Učebnice a jejich nakladatelství

Produkce knih je v Číně odvětvím striktně kontrolovaným státem. Státem vlastněný korporát Skupina nakladatelství Číny (Zhōngguó chūbǎn jítuán, 中国出版集团) zastřešuje 40 nakladatelství a téměř 100 menších celků.

Mezi nejvýznamnější patří Lidové nakladatelství (Rénmín chūbǎn shè, 人民出版社), které se věnuje vydáváním knih s filosofickou, sociální, politickou a ideologickou tematikou, Lidové literární nakladatelství (Rénmín wénxué chūbǎn shè, 人民文学出版社) se zaměřením na krásnou literaturu, Nakladatelství jazykové a kulturní univerzity v Pekingu (Běijīng yǔyán dàxué chūbǎn shè, 北京语言大学出版社), která vydává učebnice čínštiny pro cizince, Obchodní nakladatelství (Shāngwù yìn shūguǎn, 商务印书馆) s širokou tematickou škálou od slovníků po magazíny a Lidové nakladatelství pro vzdělávání (Rénmín jiàoyù chūbǎn shè, 人民教育出版社).

Lidové nakladatelství pro vzdělávání bylo založeno v roce 1950 a je přímo napojeno na Ministerstvo školství ČLR. V roce 1983 byl Ministerstvem školství založen Výzkumný

institut pro osnovy a učební materiály, který měl napomoci zvýšit kvalitu učebnic⁵, a tedy i výuky jako takové. Současně se každoročně vydává verze učebnic pro daný školní rok s možnými dílčími změnami ve výkladu.

Učebnice povinného vzdělávání – Čínská historie – 8. ročník (Yìwù jiàoyù jiàokēshū – zhōngguó lìshǐ – bā niánjí, 义务教育教科书 – 中国历史 – 八年级) (Qi Shirong, 2017), se kterou pracuji, patří do série učebnic historie tohoto nakladatelství a měli by se podle ní učit všichni studenti v Číně, což mi potvrdili jednotliví studenti z různých čínských provincií. Nicméně, vzhledem k tomu, že lze na trhu nalézt i jiné učebnice od provinčních nakladatelství, nedá se na tuto informaci plně spolehnout.

3. Obsah učebnice

Níže budu rozebírat výklad jednotlivých kapitol učebnice, ve kterých je zřetelný rys vlastenectví, ať se jedná o kontakt Číny a západu během opiových válek a v pozdějším období, postupné kroky změny z císařství na republiku, vznik Komunistické strany Číny a následnou občanskou válku, válku s Japonskem, založení Čínské lidové republiky, ekonomické reformy včetně velkého skoku a kulturní revoluce a další líčení moderní historie, které má posilovat legitimitu vládnoucí strany.

Učebnice dělí moderní dějiny na třináct tematických celků, pravděpodobně i kvůli časovému dělení výkladu. Pro potřeby práce dělím zachycený část dějin na 3 hlavní celky.

3.1. Opiové války a konec císařství

První kapitoly učebnice se zabývají první významnou srážkou feudální Číny s průmyslovým západem – opiovými válkami. Pro absenci vhodné obchodní komodity z Velké Británie bylo do Číny dováženo opium, kterému rychle propadlo mnoho obyvatel Číny a zároveň docházelo k odlivu nemalého objemu stříbra.

Snaha o řešení těchto problémů trvalo dlouho, prvním známým krokem bylo zabavení a spálení velkého množství opia Lin Zexum (林则徐), guvernérem provincie Hubei a Hunan. Tento krok však vyvolal britskou vojenskou reakci, na jejímž konci bylo podepsání Nankingské smlouvy (Nánjīng tiáoyuē, 南京条约) a dalších smluv, které západním mocnostem poskytovaly řadu obchodních výhod a reparací.

⁵ (Anon 2021a), PEOPLE'S EDUCATION PRESS

I po podepsání smluv byla však situace mezi Čínou a západem nestabilní. Stačily tak menší záminky (konflikt na lodi Arrow + zabití francouzského misionáře) k opětovnému rozpoutání války a dobytí tianjinské pevnosti Dagu (大沽), kde došlo k vyjednávání podmínek Tianjinské smlouvy (Tiānjīn tiáoyuē, 天津条约), která dala západu další výhody a následnému podpisu smlouvy. Pro zabití posílů, kteří měli smlouvu doručit na císařský dvůr, došlo k vypálení Letního paláce Yuan Ming Yuan (圆明园) a podepsáním Pekingské smlouvy (Běijīng tiáoyuē, 北京条约), která západu přirčila další výhody.

Postupný rozpad císařské vlády, který byl urychlen krizí po opiových válkách prohloubil nespokojenost obyvatelstva. To spustilo taipingské hnutí (Tàipíngtiānguó yùndòng, 太平天国运动), jehož zakladatel Hong Xiuquan (洪秀全), neúspěšný kandidát úřednických zkoušek, zformoval v horách v Guanxi početnou skupinu svých stoupenců z řad rolníků, aby s ní posléze vyrazil proti císařské armádě, kterou porazil a v roce 1852 vyhlásil Nebeské království velkého míru (Tàipíngtiānguó, 太平天国), které trvalo 14 let, než byli Taipingové opět poraženi qingskou armádou. Velká pozornost je však ve výkladu věnována ideologii taipingského povstání a jejich reformám – uskutečněným i plánovaným.

Výklad tendenčně popisuje dlouhodobé chyby dynastie Qing (清朝).

V roce 1861 započalo hnutí za sebeposílení (Yángwù yùndòng, 洋务运动), jehož cílem bylo přejmout západní vědění, technologie a připravit Čínu na vstup do moderní éry. Čína tak učinila zásadní krok v rozvoji těžkého průmyslu, dopravních staveb, započalo zakládání továren a škol, došlo k modernizaci armády. Propagátory změny však nezajímaly sociální části změny, zabývaly se pouze částí ekonomickou.

Navazuje výklad 1. čínsko-japonské války o nadvládu na Korejském poloostrově, kterou Čína prohrála a na základě Šimonosecké smlouvy (Mǎ guān tiáoyuē, 马关条约) ztratila krom vlivu v Koreji i Taiwan. Výsledek války ještě zhoršil nestabilní situaci vládnoucí dynastie.

O potřebnou reformu císařství se pokoušel císař Guangxu (光绪) za pomoci reformátorů Kang Youweie (康有为) a Liang Qichaa (梁启超) v období kolem roku 1898 známém jako 100 dní reform. Vzhledem k tomu, že reformy šly proti zájmům císařovy vdovy Cixi (慈禧) a dalších vysokých hodnostářů, reformy zastavila a mladého císaře uvrhla do domácího vězení.

Vzápětí následovalo povstání Yihetuanů (义和团), povstání silně vlasteneckých vyznavačů bojového umění boxu ze Shandongu, na západě označovanými „Boxery“, kteří se vzbouřili proti rozpínajícím se snahám Německa. Snahy císařské armády zasáhnout proti povstalcům byly neúspěšné a ti tak začali ničit železnice, elektrické vedení, rabovat a zabíjet cizince.

Posléze se císařská armáda spojila s povstanci a vtrhla do pekingské diplomatické čtvrti, kde zabili německého velvyslance, což vyvolalo vojenský zásah 8 spojeneckých armád (Bāguó liánjūn, 八国联军) (USA, Velké Británie, Japonska, Francie, Německa, Ruska, Rakouska-Uherska a Itálie). Peking byl dobyt a následně vydrancován, qingský dvůr byl donucen k podpisu Boxerského protokolu (Xīn chǒu tiáoyuē, 辛丑条约), který znamenal pro Čínu největší ústupky a ztrátu suverenity ze všech smluv se západem. Z neúspěchu je opět ve výkladu viněn qingský dvůr.

Kapitola o počátku Čínské republiky začíná líčením Sunjatsena (孙中山), který je označován jako zakladatel myšlenky revoluce. Popisuje všechny jeho kroky, včetně nabídky spolupráce qingskému generálovi Li Hongzhangovi (李鸿章), pokusu o vyvolání revolučního hnutí v Honkongu, následné emigrace, založení Sjednocené ligy (Tóngménghuì, 同盟会) v Japonsku až po jeho ideu Tří lidových principů (Sānmín zhǔyì, 三民主义), kdy jeho revoluční hnutí je označeno jako celonárodní.

Prvotní povstání, která předcházela xinhaiské revoluci (Xīnhài gé mìng, 辛亥革命), konkrétně povstání v Pingxiangu (Jiangxi) v roce 1906 a v Anqingu (Anhui) v roce 1907, byla obě potlačena. Je též zmíněna snaha Sunjatsenovy revoluční sjednocené ligy a její aktivita v Guangxi, která byla též potlačena. (Qi Shirong, 2017a: 43)

Samotná xinhaiská revoluce však byla úspěšná a 1. ledna 1912 byla v Nankingu založena Čínská republika (Zhōnghuá mínguó, 中华民国), kde se pozice prezidenta ujal Sunjatsen. Vznik republiky podpořil Yuan Shikai (袁世凯), který vyjednal abdikaci císaře.

Yuan Shikai si však následně vynutil funkci prezidenta pro sebe a oživil nedemokratickou vládu, v roce 1915 restauroval císařství a jmenoval se císařem. Krátce na to, v roce 1916 však zemřel a dal prostor pro nové uspořádání.

3.2. Období Čínské republiky

V dalším výkladu klade učebnice do koherentního celku tři události – hnutí za novou kulturu (Xīn wénhuà yùndòng, 新文化运动), hnutí 4. května (Sìwǔ yùndòng, 四五运动) a vznik Komunistické strany. Hnutí za novou kulturu je vnímáno jako vytvoření intelektuálního základu společnosti, v učebnici je méně reflektována otázka jazyka a literatury, více prostoru je naopak věnováno politické kultuře.

Hnutí 4. května reaguje na pařížskou mírovou konferenci, která přidělila německé koncese Japonsku. Toto rozhodnutí vyvolalo ostré protesty po celé Číně, jejichž následkem Čína nepodepsala Versailleskou mírovou smlouvu.

Historickým milníkem, ke kterému dle výkladu učebnice toto období směřovalo, bylo založení Komunistické strany, ke kterému došlo v roce 1921 a zasloužil se o něj Chen Duxiu (陈独秀) s pomocí Kominterny (Gòngchǎn guójì, 共产国际).

Následuje první občanská revoluční válka, která probíhala mezi roky 1924 a 1927. Jednalo se o boj mezi militaristy, kteří ovládali severní Čínu, a spojeneckou armádou Guomindangu (国民党) a Komunistické strany (Gòngchǎndǎng, 共产党), kteří se snažili o sjednocení Číny. Ke spojení politických uskupení došlo v lednu roku 1924 na 1. všečínském sjezdu Guomindangu v Kantonu, kde byly přítomni i představitelé Komunistické strany (Li Dazhao (李大钊), Mao Zedong (毛泽东), Lin Boqu (林伯渠)).

Dále je líčen severní pochod, který uskutečnila Národní revoluční armáda (Guómín géming jūn, 国民革命军,) pod vedením generála Čankajška (Jiǎngjièshí, 蒋介石) společně s komunisty, které posléze zradil, když v roce 1927 uskutečnil pravicový převrat. Samotný pochod (později bez komunistů) byl úspěšný a došlo k ustanovení hlavního města v Nankingu.

V další kapitole *Cesta Mao Zedonga do hor Jinggang* popisuje období po Čankajškově převratu – čas kdy komunisté přišli o množství svých stoupců, kteří byli buď zabiti, nebo zběhli. Stažení na venkov zde střežili síly na nanchangské povstání (Nánchāng qǐyì, 南昌起义), které bylo odraženo.

Následovalo povstání podzimní sklizně (Qiūshōu qǐyì, 秋收起义) v Hunanu, které provedla Dělnicko-rolnická revoluční armáda (Gōngnóng géming jūn, 工农革命军) pod

vedením Mao Zedonga. Po dobytí několika měst však bylo povstání též poraženo a zbývající vojáci se museli stáhnout do hor Jinggang.

Na konci roku 1931 pak v provincii Jiangxi došlo k založení Čínské sovětské republiky (Zhōnghuá sūwéi'āi gònghéguó, 中华苏维埃共和国), jejímž předsedou lidové vlády se stal Mao Zedong.

Již však v roce 1930 započal Guomindang tažení proti Čínské sovětské republice. První čtyři tažení byla odražena, páté díky velké přesile komunisty donutilo opustit jejich pozice a zahájit dlouhý pochod (Chángzhēng, 长征), kterým za zabývá další kapitola.

V roce 1934 se vydalo přes 80 tisíc vojáků Rudé armády (Hóngjūn, 红军) na pochod na severozápad, který trval 3 roky, během kterých za velkých početních ztrát vojáci urazili přes 10 000km, než dorazili do Yan'anu, kde vytvořili komunistickou enklávu. Během pochodu, na konferenci v Zunyi (遵义), došlo ke změně vedení Komunistické strany a k moci se dostal Mao Zedong. Předchozí výklad záměrně ukazuje jeho vynikající vůdčí schopnosti.

Následující kapitoly podrobně rozebírají téma čínsko-japonské války. Prvním z momentů, které stály na počátku války, byl tzv. incident 18. září, neboli mukdenský incident ⁶ (Jiǔyībā shìbiàn, 九一八事变), při kterém japonsští provokatéři (z řad kwantungské armády) zorganizovali pumový atentát na jihomandžuskou železnici, který se pokusili svalit na čínskou armádu. Na to japonská armáda vpadla do Mandžuska. Čínská severovýchodní armáda se zhroutil bez boje, vojáci včetně vojevůdců se rozprchli. Den na to japonská armáda obsadila Shenyang (沈阳). Je doslova zmíněno, že incident byl počátečním bodem války čínského lidu proti odporu. (Qi Shirong, 2017a: 86) Japonci poté snadno obsadili další 3 provincie a v roce 1932 v Changchunu (长春) založili loutkový stát Manchuguo (Mǎnzhōu guó, 满洲国).

Dále je popisován postup japonských vojsk do Džeholu (Chá hā ěr, 察哈尔, dnes Chéngdé, 承德, severní část dnešní provincie Hubei) v roce 1933 a hnutí autonomii severní Číně (Huáběi zìzhì yùndòng, 华北自治运动), kterým chtěli Japonci odtrhnout pět provincií čínského severovýchodu od Číny.

⁶ Mukden, původní jméno dnešního Shenyangu, provincie Liaoning.

Téma zastavení občanské války je i tématem části o xi'anském incidentu (Xī'ān shìbiàn, 西安事变). Když na sebe narazila armáda Guomintangu a komunistů poblíž Xi'anu, generálové Guomindangu Zhang Xueliang (张学良) a Yang Hucheng (杨虎城) žádali Čankajška, aby se spojil s Rudou armádou proti Japonsku. Čankajšek však trval na pokračování bojů proti Rudé armádě, přijel do Xi'anu, kde byl jednotkami Zhang Xuelianga zajat a následně byla občanská válka přerušena. Jak je vyzdvihnuto, vycházelo se ze zájmů národa, kdy zásadní bylo porazit Japonsko ve válce. Jednotná protijaponská fronta tak mohla započít své tažení proti nepříteli. (Qi Shirong, 2017a: 89)

Následující incident 7. července (Qīqī shìbiàn, 七七事变)⁷, který byl rozbuškou pro rozpoutání války, proběhl na mostě Lugou (Lúgōuqiáo, 卢沟桥). Již před incidentem požadovala japonská armáda vyklizení mostu a pevnosti Wanping (宛平), což bylo odmítnuto. Samotnému incidentu předcházela vojenská cvičení a střelba⁸, při kterých se japonský voják měl dostat na východní stranu mostu, který ovládala čínská strana. Japonští vojáci se pro něj měli vydat, nicméně čínskými vojáky nebyli vpuštěni, což odstartovalo druhou čínsko-japonskou válku.

Významnou bitvou byla bitva o Šanghaj v roce 1937, ve které během 3 měsíců bojů padlo přes 250 tisíc vojáků a civilistů (valná většina na čínské straně) a Šanghaj padla do rukou Japonců. Poté se japonská armáda přesunula do Nankingu, kde spáchala tzv. nankingský masakr, během kterého přišlo o život přes 300 tisíc lidí.

Dále jsou líčeny tyto významné bitvy: bitva u města Taierzhuang, ve které Čína zvítězila. Další líčenou je bitva za obranu Wuhanu, kde po čtyřměsíčním boji početných armád Čína ztratila Wuhan a zároveň i Guangzhou. Následovala bitva o Changsha, během kterém se podařilo japonskou armádu odrazit. Na Čankajškův rozkaz však došlo k vypálení města. Po zhroucení guomindangské armády Čína ztratila provincii Henan, Hunan, Guangxi a větší část provincie Guizhou. (Qi Shirong, 2017a: 99)

Následně je líčeno, jak probíhaly boje za nepřátelskou linií, které vedli čínští komunisté a operovaly na nich jednotky 8. pochodové armády a nové 4. armády.

⁷ Nebo také *Incident na mostě Lugou* (Lúgōuqiáo shìbiàn, 卢沟桥事变). V Evropě zažité označení most Marka Pola se v Číně nevyužívá

⁸ Učebnice se tématu střelby nevěnuje vůbec, nicméně existují 3 verze, kdo první zahájil palbu.

Nejvýznamnější akcí 8. pochodové armády pod vedením Peng Dehuaie (彭德怀) byla rozhodně bitva sta pluků (Bǎi tuán dàzhàn, 百团大战) v polovině roku 1940, jejímž cílem byla blokáda japonských území v severní Číně a klíčové dopravní cesty. Tažení bylo úspěšné a Japonci museli odejít. Na to následovala japonská odvěta, která si vyžádala významné oběti a škody v severní Číně.

S tím, jak se schylovalo k porážce a kapitulaci Japonska, začaly se objevovat i třenice mezi Komunistickou stranou Číny a Guomintangem. Např. incident nové 4. armády v jižní Anhui (Wǎnnán shìbiàn, 皖南事变) z ledna roku 1941, při kterém 80 tisíc vojáků Guomintangu obklíčilo 9 tisíc vojáků Nové čtvrté armády a 7 tisíc z nich zabilo.

Dle líčení učebnice, na přelomu let 1944 a 1945 byla japonská armáda již slabá a na ústupu, z velké části díky přispění spojenců USA a Velké Británie. (Qi Shirong, 2017a: 106) Po shoení atomových bomb na Japonsko ze strany USA japonský císař 2. září 1945 podepsal kapitulací dopis.

Následuje líčení pokračujícího konfliktu mezi KS Číny a Guomintangem. 10. října roku 1945 se Mao Zedong a Čankajšek sešli v Chongqingu s cílem podepsání oboustranné dohody (Shuāng shí xiédìng, 双十协定, Dohoda dvojité desítky). Samotný podpis dohody však nepřinesl žádné výsledky a další vyjednávání ztroskotala kvůli neústupnosti obou stran a stejné to bylo s ochotou pracovat podle podepsané dohody. (Fairbank, 1998: 371-373) V nadcházejícím období probíhaly potyčky mezi oběma stranami.

Za moment rozpoutání války se ale označuje až červen roku 1946, kdy Čankajšek podnikl ofenzívu proti Čínské lidově osvobozené armádě ve snaze získat nově osvobozené území pro Guomintang.

Ve druhé části jsou líčeny tři velká tažení občanské války, za které je považována východočínská kampaň v září 1948, kde Čínská lidově osvobozená armáda pod vedením Lin Biaa získala města Jinzhou, Shenyang a Changchun, druhá z přelomu roku 1948-1949 u Huai-hai na počátku roku 1949 pak Peking⁹, Tianjin a další města. (Qi Shirong, 2017a: 117)

Důležitým bodem občanské války bylo dobytí Nankingu v dubnu 1949 a stažení zbývajících vojenských sil Guomintangu na Taiwan. Občanská válka však skončila až dobytím Kantonu.

⁹ V té době Beiping (北平)

3.3. Počátek Čínské lidové republiky

Po získání nadvlády nad pevninskou Čínou byla 1. října 1949 v Pekingu založena Čínská lidová republika (Zhōnghuá rénmin gònghéguó, 中华人民共和国). Prvním generálním tajemníkem ústředního výboru byl zvolen Mao Zedong. Následně, v roce 1951 došlo k připojení Tibetu.

Následuje líčení války v Koreji, kde zapojení Číny mělo ukázat její historickou úlohu a vrátit jí postavení velmoci. Po napadení Jižní Koreje ze strany KLR, která fungovala v kooperaci se Sovětským svazem (Liščák, 2008, 511), byly na Korejský poloostrov vyslány jednotky amerických vojáků, které spolu s vojskem OSN zatlačily nepřátelské vojsko nejdříve k 38. rovnoběžce a později dále na sever k čínské hranici, kdy došlo k zapojení Číny do války. (Qi Shirong, 2017b: 9)

V roce 1951 byly armády USA a OSN zatlačeny zpět na úroveň 38. rovnoběžky, kde po dobu dvou let trvala zákopová válka. Korejská válka skončila v červenci roku 1953 podepsáním příměří.

V další kapitole je líčena pozemková reforma (Tǔdì gǎigé, 土地改革) z roku 1950, dle které byla přerozdělena půda více než 300 milionům rolníků.

V dalším oddílu je líčen ekonomický rozvoj Číny, na který je dán velký důraz. Konkrétně první pětiletý plán z roku 1953, počátky industrializace, kolektivizace zemědělství a socializace výrobních podniků, později velký skok vpřed (Dà yuèjìn, 大跃进) z roku 1958. Je též zmíněna kulturní revoluce (Wénhuà dàgémìng, 文化大革命). Oba dějinné milníky jsou zmíněny povrchně a označovány jako omyly.

Velký skok vpřed byla ekonomická doktrína, během které měla Čína za pomoci vědomostí ze SSSR předstihnout západní mocnosti ve výrobě oceli. Vinou špatného plánování a přesunu pracovní síly ze zemědělství k výrobě oceli Čínu postihl hladomor, kvůli kterému zemřelo zhruba 40 milionů obyvatel.

Kulturní revoluce, která započala v roce 1966 a byla pouhým následkem mocenského boje v rámci Komunistické strany mezi Mao Zedongem a pragmatickou částí politbyra, uvrhla zemi do zmatku až do Maovi smrti v roce 1976.

Na dalších stránkách učebnice, v období po kulturní revoluce, je líčen ekonomický rozkvět Číny, který souvisel s reformami otevření (Gǎigé kāifàng, 改革开放). Samostatná

kapitola je věnována i vzniku socialismu s čínskými rysy (Zhōngguó tèshè shèhuì zhūyì, 中国特色社会主义) a myšlenke Čínského snu (Zhōngguó mèng, 中国梦).

4. Zásadní manipulativní odlišnosti výkladu

Výklad učebnice v mnoha případech pracuje s vypuštěním obsahu, který není pro dějinný narativ vhodný, či naopak se zdůrazněním událostí, které dějinný narativ posilují.

Nejzásadnější odlišnosti zmíním níže.

Za období opiových válek dochází k občasnému neuvedení historické události, která by ukazovala Čínu ve špatném světle. Nejvýraznějším případem je vypuštění informace o zabití francouzského misionáře v Guangxi, které bylo jednou ze dvou příčin 2. opiové války.

Na konci 2. opiové války však zcela opomíjí, že skutečným důvodem pro vypálení Letního paláce nebyla nespokojenost se právě podepsanou Tianjinskou smlouvou¹⁰, ale zajetí a zavraždění poslů a 25 Evropanů, kteří ratifikované smlouvy měli vyměnit.

Kapitole týkající taipingského povstání je věnován velký prostor charakteristice a ideologii povstání, čemuž se budu blíže věnovat v další kapitole.

V části o 1. čínsko-japonské válce a rozervání Číny jsou krom Japonska silně kritizovány mocnosti, které na Číně profitovaly, nebylo však zmíněno, že se dle Šimonosecké smlouvy se Čína vzdává nároku na svá teritoria v Koreji. Důvodem může být snaha prezentovat Čínu jako nápomocný sousední stát a zakrývat skutečnou povahu vztahů se slabšími sousedy, která byla spíše imperiální. Přiznání faktu, že se Čína dopouštěla obdobného chování, co později vyčítá západním mocnostem, by zásadně rozvracelo její narativ.

Období xinhaiské revoluce, založení republiky a událostem, které předcházely, je věnován velký prostor a jsou líčeny velmi detailně. Z líčení učebnice však působí, že všechny události probíhaly řízeně. Ve skutečnosti však probíhaly nezávisle napříč celou zemí a v období kolem xinhaiské revoluce dokonce vypukla občanská válka.

Část o hnutí 4. května zdůrazňuje odpor proti imperialistickým mocnostem skrze protesty, dopad těchto protestů na fungování státu však minimalizuje a dává najevo, že protesty byly pod kontrolou. Ve skutečnosti mělo dojít ke střetům s armádou, hromadnému zatýkání, a

¹⁰ Výklad hovoří, že mocnosti byly s obsahem smlouvy nespokojeni a žádali dodatečné reparace.

dokonce smrti protestujících, protesty se rozšířily napříč celou zemí, přerušily výuku a vedly k uzavření obchodů.

V následující části o založení Komunistické strany Číny mělo dle učebnice dojít k aktu velmi snadno, mj. díky názorové jednotě zúčastněných. Realita však byla opačná a vznik KS Číny byl spíše iniciován vnějším tlakem.

Později, v období první občanské revoluční války je vyzdvihnuto několik událostí, které hovoří o budování komunistické armády a prvních střetech s Guomindangem. První z těchto akcí je nanchangské povstání. Velká pozornost je pak věnována dílům, kde komunisté zvítězili nad Guomindangem. Porážky jsou pak líčeny stručně bez citového zabarvení, o špatné organizaci komunistů, která vojenským výsledkům napomohla, není z pochopitelných důvodů hovořeno vůbec.

V následujícím období, za čínsko-japonské války, je obvyklým postupem zveličování zásluh komunistů, a naopak neuvádění zásluh Guomindangu, se kterým s přerušením probíhala občanská válka. Zmíněna je například bitva komunistů a Guomindangu proti japonské armádě, konkrétně bitva 8. pochodové armády (Bālùjūn, 八路军) u Pingxingguanu v Shanxi v září roku 1937. Komunisté zde zvítězili, byla to však jedna z mála bitev, do které se zapojili (Liščák, 2008: 475)

V další bitvě o obranu Šanghaje učebnice sice vypichuje malé úspěchy, nicméně nezmiňuje, že národní armáda ztratila přes 250 tisíc mužů a bylo zabito přes 10 tisíc civilistů.

Stejně tak nejsou líčeny ztráty v dalších bitvách a následky bitev. Po vítězné bitvě v Taierzhuangu nebyla čínská armáda schopna zachránit blízké město Xuzhou. Ve snaze o pozdržení dalšího postupu Japonců byly navíc odpáleny hráze na Žluté řece, které měly způsobit povodně a zpomalit posun Japonců. Došlo však k povodním ve více než 4000 vesnicích a zemřely tisíce rolníků. (Liščák, 2008: 477)

V neúspěšné bitvě za obranu Wuchanu je zmíněno, že město padlo, opomenuta je však významná ztráta čínské armády – přes 400 tisíc mužů. Stejný scénář je i ve třetí popisované bitvě o Changsha. Učebnice líčí odražení Japonců, není však již zmíněno vypálení Changsha, které nařídil Čankajšek ve chvíli, kdy nabytí názoru, že město ztratí. Vypálení města si vyžádalo 30 tisíc obětí, oheň zničil 56 tisíc budov, což znamenalo obrovské finanční škody. Je též označováno za největší požár z 2. světové války. (Frank, 2020)

Učebnice také nezmiňuje japonskou odvetu na bitvu sta pluků. Při odchodu Japonců skrze severní Čínu se Japonci řídili taktikou Trojí úplné (Sānguāng zhèngcè, 三光政策) – zabít, pálit, loupit. To způsobilo zpusťování severní Číny a zhruba 100 tisíc obětí z řad komunistů. (Liščák, 2008: 480)

V samém závěru války proti japonské agresi učebnice líčí výzvu KS Číny, ať se všichni vydají do útoku proti Japoncům. Žádná závěrečná bitva, která by rozhodla válku, se však neuskutečnila. Učebnice neuvádí, že k ukončení války nejvíce přispěly Spojené státy shozením atomových bomb na Japonsko a následně sovětská Rudá armáda svým zásahem v Mandžusku. (Liščák, 2008: 487)

Zásadní odlišnosti ve výkladu přicházejí po roce 1949, kdy byla založena Čínská lidová republika. Připojení Tibetu k Číně, které je v čínské literatuře označováno jako osvobození, je v západní literatuře označováno jako invaze: „...*Tibetská vláda reagovala rozhodným prohlášením, že vztahy mezi Čínou a Tibetem byly vždy vztahem „lamy a jeho patrona“ a že Tibet součástí nikdy nebyl. Navíc že osvobozovat Tibet od cizích imperialistů nebylo vůbec zapotřebí, protože žádná cizí mocnost nad Tibetem nevládla.*“ (ZHWA-SGAB-PA-DBANG-PHYUG-BDE-LDAN, 2001: 256). Příklad Lidově osvobozené armády do Lhasy je pak považován jako počátek útluaku tibetského lidu.

Dále je zdůrazněna pozemková reforma z roku 1950, je vylíčena její význam a důležitost.

Později, v období industrializace je zásadní odlišnost v líčení velkého skoku. Samotná událost je vylíčena velmi spoře, není zmíněn cíl, jednotlivé kroky, spolupráce se SSSR a konec je vylíčěn jako *nenaplnění snahy o změnu*. Není však zmíněn hladomor a obrovské množství lidských obětí. Dle tvrzení učebnice měla vláda reagovat velmi pružně, dle historického konsenzu však reagovala spíše pomalu a neúčinně.

Období kulturní revoluce je popsáno pouze ve stručném politickém obrazu, ne v dopadu na společnost. Vůbec se nehovoří o praktikách Rudých gard (Hóng xiǎobīng, 红小兵) a o dopadu na stát a společnost. Celý text je velmi zmatečný, chybí zde důležité body. Ani v závěru nejsou zmíněny detaily a průběh toho, co se během těchto deseti temných let v Číně dělo a proč.

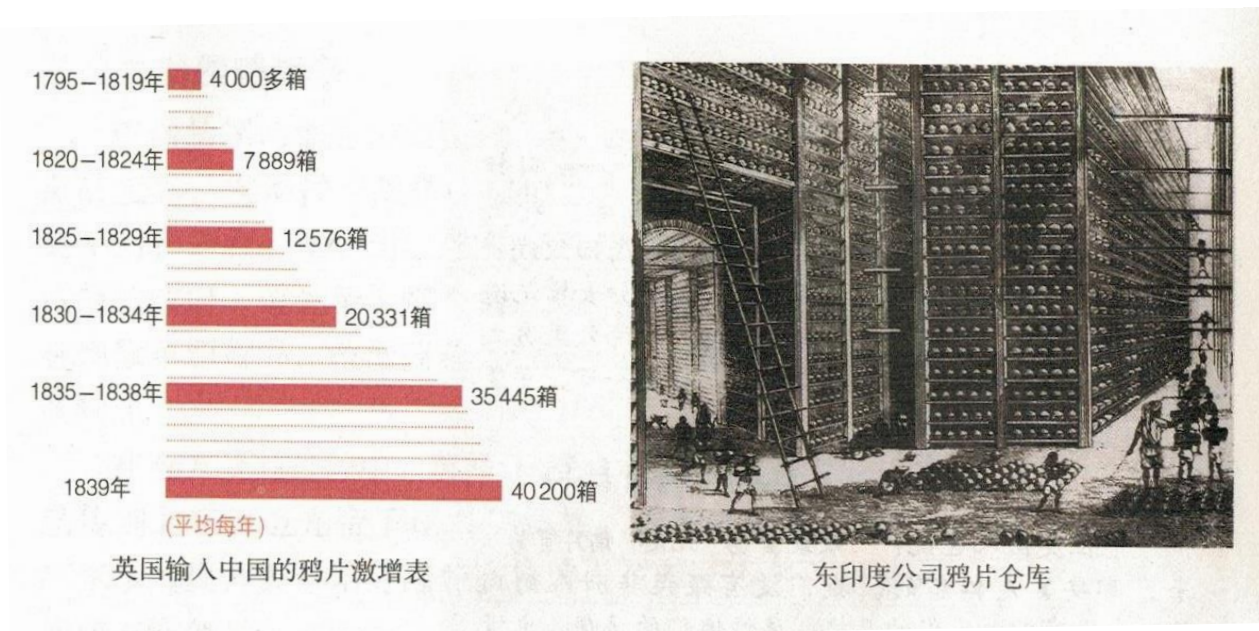
5. Specifika výkladu učebnice sloužící vlastenecké výchově

Výklad učebnice v obsahuje řadu případů, kde jsou záměrně užity rétorické obraty, hodnotící jazykové prostředky, popř. obrazový doprovod, který má v kombinaci s výše zmíněným občasným vypouštěním či zdůrazněním obsahu u studentů vytvořit podklad pro vlastenecké cítění a vnímání Číny ve světě dle dějinného narativu vlády ČLR. Toto vnímání je dále posíleno občasnými úkoly a otázkami na vlastenecké cítění, na které se učebnice ptá u zásadních témat. Výklad lze tematicky rozčlenit dle narativů, které má předat.

5.1. Opiové války a národní ponížení

V prvních kapitolách učebnice, které se týkají opiových válek, jsou zřetelné výrazné negativní emoce vůči západu, v prvním momentě vůči Velké Británii, která v Číně profitovala na dovozu opia z Indie. Zároveň nebyl opomenut jeho negativní vliv na čínský lid. Opium je zde vykreslováno jako věc, která čínskému lidu přinesla významné těžkosti v podobě výrazného odlivu stříbra, závislost na opiu ze strany džentry, vojáků a místního obyvatelstva a dále napomohla rozvoji korupce. (Qi Shirong, 2017a: 3)

Pro dokreslení objemu je přiložen graf ukazující množství dovezeného opia (bedny) v daných letech a dobová fotografie skladu opia Východoindické společnosti (Dōng yìndù gōngsī, 东印度公司) (Qi Shirong, 2017a: 3)

V pokračování výkladu o čínsko-západní interakci se píše: „Poté, co se zpráva o zákazu kouření opia dostala do Londýna, britská vláda otevřeně podpořila zločince a pašování drog,

když vyhlásila agresivní válku.“ (Qi Shirong, 2017a: 5) Tím učebnice jasně označuje agresora války a staví se tak do role oběti, v čemž pokračuje i dále, když Nankingskou smlouvu označuje jako První smlouvu ztráty suverenity a ponížení národa (Dì yī gè sàngquánrǔguó bù píngděng tiáoyuē, 第一个丧权辱国不平等条约).¹¹

Dopad těchto smluv a války na Čínu pak líčí následovně: „*Čína již nebyla svrchovaným státem, její přirozená ekonomika byla zničena a začal přerod z feudální společnosti na společnost polokoloniální a polo-feudální. Opiová válka zároveň odstartovala období čínské novodobé historie.*“ (Qi Shirong, 2017a: 7), čímž ve studentech vyvolává silný pocit pobouření vůči západu, který svým zásahem inicioval změnu ve společnosti.

V tomto narativu pokračuje i v líčení 2. opiové války, ve kterém se snaží zakrýt své výpady proti západu, a naopak poukázat na útoky západu, jak již bylo zmíněno výše.

Snaha o líčení jednostranného konfliktu je zřetelná dále¹²: „*Tianjinská smlouva západ nespokojila. Britská a francouzská spojenecká armáda vytáhla na Peking, (...) vyrabovala a vypálila Letní palác Yuan Ming Yuan. (...)*“ (Qi Shirong, 2017a: 9) Krom dalšího líčení agrese je zde použit motiv vypálení Letního paláce, což je motiv, který na studenty může zapůsobit velmi silně, i díky faktu, že Letní palác je možné navštívit v podobě, ve které jej spojenecké armády zanechaly.

V prvních kapitolách byla hlavním tématem agrese a útrapy ze strany západních mocností, které měly ve studentech probudit nedůvěru v západní státy, a naopak zvýšit národní hrdost. V dalších kapitolách je cílem ukázat, jak je císařské zřízení v Číně na svém konci a očekává se jeho změna. Dále je představeno několik situací, které nepřímo naznačují obecnou nespokojenost a potřebu po politickém subjektu – Komunistické straně, která se má zformovat a předem označují správnou politiku, se kterou Komunistická strana pracovala. První z kapitol, které nepřímo tento stav líčí je taipingské povstání.

Z textu kapitoly lze vysledovat podporu až obdiv k taipingskému hnutí. Hlavním důvodem je čerpání legitimacy z odkazu taipingského povstání Komunistickou stranou a její snaha o prezentaci svého vítězství jako naplnění odkazu povstání.

¹¹ Označení *smlouva ztráty suverenity a ponížení národa* je v čínském výkladu dějin zažitý pojem, manipulace je zřejmá.

¹² Mj. učebnice nabízí i *Problém k zamyšlení*, který odkazuje na jednostrannost konfliktu: *Vypukla by 2. opiová válka nebylo-li by Incidentu na lodi Arrow a smrti francouzského misionáře?* (Qi Shirong, 2017a: 9)

V textu sice nejsou přímé formulace, které by vyzdvihovaly povstání, pozitivní líčení je však velmi snadno postřehnutelné (ve srovnání s kapitolami o opiových válkách), zároveň je text detailní a líčí momenty od formování po pád povstání, navíc je zdůrazněno několik podobností s Komunistickou stranou v jejím počátku. Stejně jako u komunistů se jedná o rolnické hnutí, je též kladen důraz na emancipaci žen a jejich rovné postavení ve společnosti, hnutí usiluje o narovnání majetkových vztahů, jsou zmíněny reformní návrhy taipingského hnutí na zrušení osobního vlastnictví, dále jsou zřetelné podobnosti boje v taipingském povstání s bojem komunistů proti Guomindangu. Učebnice sice neupozorňuje, že se jedná o podobnost s KS Číny, je zde však prostor o doplnění informace učitelem.

Negativní emoce proti císařství jsou líčeny i v další kapitole o 1. čínsko-japonské válce, kde je qingská vláda kritizována za svou neschopnost během války a poválečných jednání. Zůstává však přítomen i narativ ublíženého státu. Krom kritiky Japonska za válečná zvěřstva je už v nadpise *1. čínsko-japonská válka a rozervání Číny* zopakována kritika západních mocností.

Ke kritice příslušníků dynastie Qing je řečeno, že když japonské jednotky dorazily k čínskému pobřeží, „*strážci Dalianu bez boje uprchli, většina z Lüshunské stráže se zalekla nepřítele, pouze Xu Bangdao (徐蚌到) čelil po 4 dny nepříteli, a nakonec byl přesilou poražen.*“ (Qi Shirong, 2017a: 25) Text je kritický vůči vládě, vyzdvihuje však statečnost jednotlivců z řad Číňanů. Tento motiv, který vyzdvihuje hrdinské činy čínských vojáků a má tak vytvořit dojem národní hrdosti, se i v dalším výkladu několikrát opakuje.

Qingské armádě je zároveň připisována vina za podpis Šimonosecké smlouvy, kterou Čína ztratila značná území, proti čemuž se ohradilo Rusko, Francie i Německo, neboť státy si na zmíněná území činily nároky. Jak píše Bakešová, jednalo o nejhorší možnou variantu uzurpování území cizími mocnostmi, tedy horší, než kdyby byla Čína koloniálním územím jednoho státu. (Bakešová, Et. Al., 2019: 18)

Závěrem jsou líčeny válečné zločiny Japonska, konkrétně zabití 20 000 Číňanů během velkého čtyř denního masakru. Popis je doplněn o dobovou fotografii, kde japonská armáda stojí se zbraněmi nad těly padlých. (Qi Shirong, 2017a: 26)

V kritice císařství učebnice pokračuje i v kapitole o reformním hnutí roku 1898. Krom slovních obrátů, které implikují nenávisť vůči starému systému a císařství text kriticky hodnotí i konkrétní osoby, kteří různými kroky sledují své vlastní zájmy. Jak je doslova řečeno sto dní

reformem „narušilo zájmy nekompromisních v čele císařovou vdovou Cixi (...), kteří zahájili další¹³ státní převrat.“ (Qi Shirong, 2017a: 30)

K eskalaci situace došlo při povstání Yihetuan a následném odboji osmi spojeneckých armád, při kterém nezvládnutou politikou qingské vlády došlo k nejvýraznějšímu ponížení Číny západem. To učebnice přiznává, nepřiznává však všechny body, které by ukazovaly vážnost situace a vliv na Čínu. Místo toho pracuje s obecným konstatováním:

„Boxerský protokol byl pro Čínu největší nerovnoprávnou smlouvou s nejvyšší ztrátou suverenity a nejvyššími kompenzacemi v moderní historii Číny. Od té doby měly imperialistické země nástroj, jak ovlivnit qingskou vládu, Čína se zcela zřítla do propasti polokoloniální společnosti.“ (Qi Shirong, 2017a: 35)

Ve výkladu je tedy znatelná kritika západu, který je líčen jako agresor. Líčí brutalitu, které se západní mocnosti dopustily v závěrečné části války na Peking a čínském obyvatelstvu, jsou zároveň vylíčeny dopady na fungování státu, je zde použit velmi emotivní termín *zřícení do propasti* (Xiànrù shēnyuān, 陷入深渊).

V rámci uvědomění dopadu Boxerského protokolu vyzývá studenty k zamyšlení, jaký vliv na Čínu mělo, když každá ze zemí měla v Číně své velvyslanectví a své vojsko. V dalším cvičení *Aktivita po vyučování* je po studentech vyžadováno, aby shrnuli vliv jednotlivých smluv po jednotlivých opiových válkách, po čínsko-japonské válce a po boxerském povstání na Čínu. Dále mají vypsát, jaký obsah měl Boxerský protokol a proč se říká, že podepsáním protokolu se qingská vláda stala západním císařstvím – tedy zemí podrobenou západu. (Qi Shirong, 2017a: 36)

Tato cvičení mají studentům ukázat negativní vliv západních mocností na Čínu a ukázat jim, jaká křivda byla Číně způsobena. Následně jsou líčeny jednotlivé kroky, které vedly ke změně politického režimu a osobnosti, které se na tom podílely.

5.2. Snaha o překonání krize

Sunjatsen a jeho revoluční snaha o svržení císařství a založení republiky je líčena velmi pozitivně. Líčení císařství jako autokratické monarchie, která v Číně vládla více než 2000 let,

¹³ Císařova vdova Cixi se před tímto incidentem podílela na převratu po smrti jejího manžela, císaře Xianfenga (咸丰) a jejího syna Tongzhiho (同治). Existují spekulace, že se na smrti svého syna podílela.

tuto vládu v moderní době nekrytě odsuzuje, stejně jako všechny osoby, které ji podporují a snaží se o její zachování, například Yuan Shikai, který se pokusil o restauraci císařství.

Líčení Sunjatsena a formování revoluce je na zvyklosti učebnice velmi detailní, popisuje celý příběh Sunjatsenových snah i se všemi nezdary.

V rámci procvičení si mají žáci zopakovat roli Li Chongzhanga, Kang Youweie a Sunjantsena a souvislost definovaných Tří lidových principů a Sjednocené ligy, což podtrhuje důležitost a podporu této dějinné etapy. (Qi Shirong, 2017a: 41)

V líčení xinhaiské revoluce je zde Sunjatsen společně s Huang Xingem (黄兴) označen jako národní hrdina, který se ve vedení Sjednocené ligy zasloužil o úspěch revoluce. Učebnice vyzdvihuje, že úspěchu bylo dosaženo díky bojovnému čínskému duchu.

Konec císařství, které bylo v Číně u moci více než 2000 let a jeho vláda je prezentována velmi negativně, je oslavováno – dle učebnice došlo k nastartování novodobé demokratické revoluce, bylo osvobozeno myšlení čínského lidu a otevřely se brány čínského rozvoje. (Qi Shirong, 2017a: 45)

1.ledna 1912 byla v Nankingu založena Čínská republika, jejímž prvním prezidentem se stal Sunjatsen. Stalo se tak za podpory Yuan Shikaie, který vyjednal abdikaci čínského císaře u císařovy vdovy Cixi. Text však jen velmi okrajově zmiňuje napjatost situace, která v dané době v Číně byla, vyhýbá se jakékoliv zmínce o občanské válce, která probíhala. K abdikaci císaře došlo pouze díky řadě kompromisů, a zároveň absenci intervence západních zemí. (Fairbank, 1998: 287-291).

V kapitole zabývající se založením republiky učebnice s kritikou Yuan Shikaie šetří, pravděpodobně díky jeho nápomoci s ukončením císařského zřízení, ačkoliv jsou postřehnutelné mírné negativní konotace. Obrat přichází v druhé navazující kapitole, nazvané *Temná diktátorská vláda* (Běiyáng zhèngfǔ de hēi'àn tǒngzhì, 北洋政府的黑暗统治), která velmi detailně líčí Yuan Shikaiovu nedemokratickou vládu včetně snahy o restauraci císařství, tuto snahu kritizuje a nijak se neliší od západního výkladu. Učebnice se tak snaží poukázat, že tato občanská válka, kterou Yuan Shikai svými činy způsobil, má negativní vliv na fungování Číny, přičemž odpovědnost je souzena pouze jemu. V závěru, kdy je zmíněna Yuan Shikaiova smrt, se píše: „*Občanská válka skončila.*“ (Qi Shirong, 2017a: 53)

To však nebyla zcela pravda, neboť trvalo nejméně další dva roky, než se politická situace v Číně stabilizovala.

5.3. Přínos Komunistické strany před občanskou válkou

Učebnice pokračuje výkladem na téma demokratických hnutí, kde je zřetelné zdůraznění – ačkoliv zásadním obsahem hnutí za novou kulturu měla být literatura a jazyk, učebnice spíše vytváří základy pro výklad založení Komunistické strany ¹⁴, když na počátku vyzdvihuje Chen Duxiua spolu s dalšími akademiky ze Pekingské univerzity, jako byl Lu Xun (鲁迅), Hu Shi (胡适) a Li Dazhao.

Což ukazuje, že Komunistická strana Číny vnímá již od svého založení sebe samu jako řešení krize, intelektuální základ společnosti a zároveň jako kapacitu, která může vychovávat lid. (Hála, 2004: 479-526) Cesta literární revoluce je zde zmíněna až sekundárně.

Manipulativní zdůraznění je zřetelné i u líčení hnutí 4. května. Poté, co bylo na pařížské mírové konferenci rozhodnuto ¹⁵, že německé koncese na Shandongu případnou Japonsku, učebnice říká:

„Jakmile se tato zpráva dostala do Číny, dlouhodobě nahromaděný hněv v srdcích čínského lidu konečně vybuchl jako sopka.“ (Qi Shirong, 2017a: 59)

Učebnice tedy následné protesty proti imperialistickým mocnostem schvaluje a nepodepsání Versailleské mírové smlouvy, označuje za důležité vítězství čínského lidu proti imperialismu. (Qi Shirong, 2017a: 61)

Hlavní váha hnutí tedy měla spočívat v mobilizaci sil čínského lidu, který se vzepřel císařství a feudalismu. Zároveň se jednalo o počáteční kroky rozšíření marxismu. Hnutí tak stálo na počátku nové demokratické revoluce a je mu přikládána důležitost. (Qi Shirong, 2017a: 62)

Následuje dle učebnice logický milník – založení Komunistické strany, která nabízela alternativu budoucího fungování. Tento moment je líčen s jasnou linií vývoje, bez komplikací, s absolutním příklonem k marxistickému myšlení, ačkoliv ve společnosti nebyla popisovaná názorová jednota a vznik KS Číny nebyl takto přímý. Marxismus byl pouze jedním z mnoha socialistických proudů, které byly v Číně zastoupeny, jedním z hlavních byl anarchismus. (Fairbank, 1998: 316)

¹⁴ Je zmíněno, že dle některých pokrokových intelektuálů bylo třeba kulturní změny, aby mohlo dojít ke změně ve státním aparátu.

¹⁵ Je zdůrazněno, že rozhodující hlas měla Velká Británie, Spojené státy a Francie, jakožto státy, které se v již v minulosti podílely na drancování Číny.

Dále, dle Dirlika (1989) neměl Li Dazhao, který je pasovaný do role zakladatele Komunistické strany Číny, velkou motivaci k jejímu založení, spíše se tedy jednalo o aktivitu Chen Duxiua a Kominterny, která o to usilovala s velkou vervou a bylo jí jedno, kde a s kým. První neúspěšné pokusy proběhly v Kantonu se Sunjatsenem. (Bakešová, Et. Al., 2019: 25)

To však učebnice v rámci zachování jednotné linie výkladu vůbec nezmiňuje. Společně s fotografiemi míst, kde byla KS Číny zakládána, působí text na studenty sebevědomě a státnicky.

V části popisující severní pochod není zřetelné zapojení komunistů do pochodu, nicméně působí, že komunisté napomohli s úspěšným vojenským převratem, což na ně vrhá pozitivní světlo. Je zde zmíněna role a zásluhy Ye Tinga (叶挺), jakožto komunistického vojevůdce. Jednalo se však o zasloužilého člena sunjatsenovy stráže, který se až v roce 1924 přidal ke komunistům. Významně pak vyzdvihuje pozici šanghajských dělníků, kteří pod vedením Komunistické strany uskutečnili tři ozbrojená povstání¹⁶, když říká „*dělníci se významně zapsali do historie dělnického hnutí*“ (Qi Shirong, 2017a: 73) Jinak zapojení komunistů bylo spíše minimální.

Rozvoj práce dělníků a rolníků a samotná revoluce měla mít negativní vliv na čínské kulaky (dà dìzhǔ, 大地主) a buržoazní třídu (dà zīchǎn jiējí, 大资产阶级). Proto měl Čankajšek při následném pravicovém převratu (yòupài pànbìàn géming, 右派叛变革命), zradit revoluci a v dubnu 1927 uskutečnil masakr komunistů, mas dělníků a rolníků. (Qi Shirong, 2017a: 73). Text nezmiňuje, že převrat byl mířen i proti levicové odnoži Guomindangu ani neúspěšný odboj komunistů.

Po tomto převratu byly komunisté značně oslabeni a jak líčí učebnice, i přes palbu Guomindangu nabírali nové síly. I přes špatnou situaci, ve které se v té době komunisté nacházeli, a četné neúspěchy, je situace líčena pozitivně, jako nový počátek.

5.4. Hrdinství komunistů při občanské válce a během čínsko-japonské války

Významným milníkem je označeno nanchangské povstání (Nánchāng qǐyì, 南昌起义). Povstání (1. 8. 1927)¹⁷ bylo první ozbrojenou akcí vůči Guomindangu a zároveň odvetou za krvavý masakr Guomindangských reakcionářů vůči komunistům. Obsah je líčen velmi

¹⁶ Jinde líčena jako generální stávkou (Bakešová, Et. Al., 2019: 27)

¹⁷ Není příliš časté, že by učebnice používala přesné datum, ani u události, které v západní literatuře přesnou dataci mají.

emotivně. Je zvláště zmíněn milník 1. 8. (Bāyī, 八一), který je vnímán jako zásadní datum v historii Čínské lidově osvobozené armády (Zhōngguó rénmin jiěfàngjūn, 中国人民解放军). I přes tvrdé odrazení je povstání oslavováno, stejně jako jeho vůdci. Je připojena malba Zhou Enlaie (周恩来), na které promlouvá k účastníkům povstání. Žákům je na to zadán *Úkol k zamyšlení* – „Člověk na obrázku je Zhou Enlai. Co dle tebe může říkat?“ Což podtrhuje zásadní význam daného momentu.

Malba, na které Zhou Enlai promlouvá k účastníkům povstání. (Qi Shirong, 2017a: 76)

Další ozbrojené konflikty jsou líčeny obecně, případný neúspěch je zmíněn velmi krátce. Více se však hovoří o spojení armády Zhu Deho (朱德), vůdce části armády nanchangského povstání a zbytku armády Mao Zedonga. Tato jednotná armáda měla dále posilovat (až na armádu čítající sto tisíc mužů) a docházelo k vytváření venkovských revolučních základů. (Qi Shirong, 2017a: 77-8) Vesnický původ komunistického hnutí je později ustanoven jako významný narativ Komunistické strany Číny.

Když posléze došlo k vojenským tažením Guomindangu proti čínským komunistům, učebnice neopomíjí zmínit, že čtyři z pěti tažení byla rozdracena, což má odkázat na sílu komunistické armády a ve studentech vzbudit hrdost.

Při pátém tažení, ve kterém nebyli komunisté úspěšní, je líčen statečný boj a velké oběti, po kterých musela Rudá armáda „*opustit revoluční základnu a pokračovat ve strategickém přesunu.*“ (Qi Shirong, 2017a: 82) Učebnice těžko mohla najít političtější označení pro počátek dlouhého pochodu, který je v odborných kruzích označován jako dlouhý útěk.

Dlouhý pochod, na který se vydalo více než 80 tisíc vojáků Rudé armády a dokončilo jej pouze několik tisíc z nich, je líčen velmi detailně, vypisuje, přes které hory musela armáda přejít, jaké řeky musela překonat. Jsou připojeny dobové fotografie přírodních překážek. Vojáci a vůdci pochodu jsou zde pak líčeni jako hrdinové. Mimo jiné je zde zmíněn zásah Mao Zedonga do taktiky dlouhého pochodu, který ukazuje jeho vůdčí pozici. (Qi Shirong, 2017a: 82)

Aby se odkázalo na hrdinství vojáků, úvod kapitoly začíná první slokou z písně Dlouhý pochod: „*Rudá armáda se nebojí těžkostí dlouhého pochodu, deset tisíc vod, tisíc hor jen čeká...*“ (Qi Shirong, 2017a: 81) Dále popisuje hrdinského ducha Rudé armády.

Vyzdvížena je zde konference ve Zunyi, kde došlo ke zvolení Mao Zedonga na pozici člena politbyra pro jeho vynikající vedoucí schopnosti.

„*Po konferenci v Zunyi se ukázala správnost Marxistické cesty, kterou na vedoucí pozici v Ústředním výboru Komunistické strany Číny (Zhōnggòng zhōngyāng, 中共中央) reprezentoval Mao Zedong, který v extrémně rizikové situaci zachránil stranu, zachránil Rudou armádu, zachránil revoluci a tento moment života a smrti se stal zlomovým v historii Komunistické strany Číny. Tato konference označuje bod, kdy se Komunistická strana Číny přenesla z dětských let do dospělosti*“ (Qi Shirong, 2017a: 83)

I další líčení dlouhého pochodu odkazuje k zunyiské konferenci, hlavně k pozitivní reorganizaci armády a zvýšení bojové síly pod Maovým vedením. Moment, kdy v říjnu 1936 dorazila Rudá armáda do provincie Gansu, je označován jako vítězství dlouhého pochodu, rozdrčení pokusu reakcionářů Guomindangu o zničení Rudé armády. „*Dlouhý pochod zasel semena revoluce, vytvořil ducha dlouhého pochodu, započal novou éru revoluce.*“ (Qi Shirong, 2017a: 83)

Dlouhý pochod je tedy popisován jako významný moment, kdy došlo k ustanovení nového vedení Komunistické strany. Ztráty jsou líčeny jako hrdinské činy, pochod jako pravý

počátek revoluce. Místa spojená s dlouhým pochodem navíc patří mezi významné cíle rudé turistiky.

Další části se učebnice věnuje zásadnímu období čínsko-japonské války, které je z hlediska národního cítění velmi zásadní, podobně jako téma opiových válek.

Když došlo k prvnímu střetu a Japonci snadno obsadili první území, nelibost učebnice označuje takto: *...více než milion čtverečních metrů nádherných řek a hor, vše padlo do rukou nepřítele.* (Qi Shirong, 2017a: 87) Dále je zmíněno, jak 30 milionů krajanů žilo ponižujícím životem v podrobení. Obě informace posilují vlastenecké cítění studentů.

Učebnice motivu využívá a pro posílení zmiňuje nepokoje, při kterých tisíce studentů pod vedením Komunistické strany před Univerzitou Xinhua ¹⁸ provolávaly hesla: *„Pryč s japonským imperialismem!“*, *„Vzdorujeme proti autonomii severní Číny“* nebo *„Zastavte občanskou válku, v jedné linii bojujeme proti japonské agresi.“* (Qi Shirong, 2017a: 88)

Není opomenuto, že když došlo na spojeneckou dohodu mezi Komunistickou stranou a Guomintangem, Čankajšek trval na pokračování bojů proti Rudé armádě, byl však přinucen ke spolupráci. To jej ukazuje v negativním světle.

Zároveň je zmíněno, že to byla nejdříve Komunistická strana Číny, která vyslala oddíly, které proti Japonsku vedly partyzánskou válku. Boje mezi spojeneckou armádou komunistů a severovýchodní spojenecké armády (Dōngběi kàngri liánjūn, 东北抗日联军) v roce 1936 měli vést též komunisté. Za účelem zveličení zásluhy KS Číny v boji proti Japonsku text zmiňuje pouze události, které v souvislosti s japonskou agresi uskutečnili právě komunisté a nezmiňuje kroky, které učinil v té době vládnoucí Guomintang.

V následující kapitole je již úvodní text výrazně zabarvený a čtenáři od prvních slov nabízí úhel pohledu, který by měl student převzít, čemuž napomáhá i výběr slov. Je zde například řečeno: *„V létě roku 1937 Japonsko drze zahájilo agresivní válku proti Číně a pokusilo se během 3 měsíců zničit Čínu.“* Dále jsou zde vysloveny návodné otázky, které mají napomoci dalšímu výkladu: *„Co způsobilo incident na mostě Lugou?“*, *„Jak vznikla jednotná národní protijaponská fronta?“* *„Kolik toho víš o masakru v Nankingu?“* (Qi Shirong, 2017a: 91) První otázka jasně poukazuje na vyhocenost konfliktu ze strany Japonska.

¹⁸ Hnutí 9. 12.

Učebnice incident 7. července líčí takto: „*Japonská armáda zmobilizovala velké množství vojsk a napadla Čínu. Obrana pevnosti Beiping byla extrémně náročná. (...) Na konci července Beiping a Tianjin postupně padly.*“ (Qi Shirong, 2017a: 91)

V duchu náročné obrany proti silnému nepříteli jsou líčeny i další bitvy, hlavní je obrana Šanghaje, kde jsou vyjmenovány i malé rány zasazené japonské armádě, které mají pozdvihnout sebevědomí čínského národa.

V následném líčení nankingského masakru je učebnice relativně úsporná, za pomoci chengyu však na adresu Japonců velmi emotivně říká: „*Všude kam jdou, pálí, zabíjí a loupí, není zla, co by nečinili.*“ (Qi Shirong, 2017a: 93)

V další kapitole *Přímý boj na bitevním poli* učebnice pokračuje výkladem o zásadních bitvách, které se dají označit za úspěch, ať se jednalo o vítězství v bitvě, nebo i prohranou bitvu, kde japonská armáda zásadně ztratila vojenské síly.

První z líčených bitev je bitva u města Taierzhuang v provincii Shandong, poblíž města Xuzhou, kterou čínská armáda vyhrála a Japonci zde ztratili 10 tisíc mužů. Učebnice opětovně používá emotivní fráze o odvaze a hrdinství vojáků a čínského lidu, k umocnění vlasteneckého citění. Síla čínské armády je zmíněna i u bitvy o Wuhan. Je vyzdvihnuto, že byla nasazena početná armáda čítající milion mužů, kteří operovali se skvělou taktikou na domácí půdě. To podtrhuje i zmínka o délce bitvy (více než 4 měsíce), která znovu zničila japonskou představu o rychlém podmanění Číny. Neúspěch v jiných bitvách je zmíněn velmi stručně. Velké hrdinství i též zmíněno i u poslední líčené bitvy o Changsha. Je popisováno, jak hrdinně byl odražen nápor japonských jednotek během třetí bitvy o město a Japonci byli dále pronásledováni, což je označováno jako velké vítězství.

V další kapitole *Boj za nepřátelskou linií* je v detailu ukázána důležitost komunistů ve válce, zároveň je zmíněn jejich vesnický původ a systematická dlouhodobá práce, což je vhodný narativ pro vlasteneckou výchovu.

Proto učebnice popisuje strategii, která byla ve venkovských oblastech komunisty zaváděna. Jednalo se primárně o vytvoření systému domobrany, partyzánskou válku a další ekonomické úpravy, které napomohly Číně ve válce proti japonské agresi. Komunisté díky systematickému působení na venkově rychle získávali bojovníky a k roku 1945 měli 900 tisíc

vojáků a přes 2 miliony příslušníků domobrany. Je připojena olejomalba domobrany.

Tunelová válka (Olejomalba)

Je opětovně vylíčen úspěch 8. pochodové armády v bitvě u Pingxinguanu z roku 1937, který se opíral o skvělou strategii a hrdinství vojáků. Bitva je popisována jako milník, kdy se podařilo porazit „japonskou neporazitelnou armádu“ a způsobit Japonsku významné ztráty. (Qi Shirong, 2017a: 100)

S postupem výkladu o válce proti japonské agresi je více zmiňován pokračující konflikt s Guomintangem. Učebnice odkazuje na incident nové 4. armády v jižní Anhui (Wǎnnán shìbiàn, 皖南事变) z ledna roku 1941, při kterém 80 tisíc vojáků Guomindangu obklíčilo 9 tisíc vojáků nové 4. armády, z nichž přežily pouze 2 tisíce, což mělo dle výkladu šokovat Čínu i cizí země. (Qi Shirong, 2017a: 104) Zároveň jsou zmíněny pokusy o zastavení dodávek potravin a zbraní do komunistických oblastí. Obě fakta mají ve studentech vytvořit negativní vnímání Guomindangu.

Je však zdůrazněna loajálnost v čínské společnosti. Je líčeno, jakou obět' položily jednotlivé vrstvy společnosti loajální Komunistické straně ve snaze podpořit jednotnou frontu odporu proti japonské agresi. Je popsáno, jak například krajané v zahraničí darovali peníze a materiály, dělníci pracovali v továrnách dnem i nocí, ženy se aktivně účastnily protijaponské propagandy, generálové obětovali život. Díky tomu byli japonští nepřátelé „*uvězněni v rozlehlém moři lidové války čínského národa.*“ (Qi Shirong, 2017a: 105)

Závěrem učebnice zmiňuje, jak KS Číny vybízela k poslednímu boji proti Japonsku. Vítězství ve válce je líčeno s odkazem na útrapy lidu, hrdinný boj a znovu nabytou územní celistvost následovně:

„*Čínská válka proti japonské agresi trvala 14 let a byla plná útrap a zvrátů, zvláště pak 8 let krvavého boje celého národa, nakonec jsme však vybojovali vítězství. Taiwan se také vrátil a je součástí vlasti.*“ (Qi Shirong, 2017a: 107)

5.5. Získání převahy v občanské válce

Úvod další kapitoly *Počátek občanské války* začíná: „*Po vítězství války proti japonské agresi lid zíznil po míru. Ale Čankajškova politika občanské války v Číně opět rozvířila válečný oheň. Jak Komunistická strana Číny vybojovala mír, demokracii? Jak Guomindang opět rozpoutal válku? Jak se armáda a lid v osvobozených oblastech bránil?*“ (Qi Shirong, 2017a: 110)

Již úvod z opětovného rozpoutání občanské války viní Guomindang a Čankajška. Hned na to navazuje u výkladu o *Jednání v Chongqingu* (Chóngqing tánàn, 重庆谈判) z 10. října 1945, kterého se účastnil Mao Zedong a Čankajšek a cílem jednání bylo podepsání oboustranné dohody. Zde výklad uvádí, že však Čankajškův cíl bylo rozpoutání války, chtěl pouze získat čas a vinu za rozpoutání války svalit na Komunistickou stranu. Následovaly však vzájemné střety obou armád v Mandžusku, které učebnice nepopisuje.

Po rozpoutání nerovné války pokračuje učebnice líčením, jaké těžkosti komunistické jednotky během ofenzívy zažívaly a jak se s situací vypořádaly.

Text současně zmiňuje i pozemkovou reformu (Tǔdì gǎigé, 土地改革,) z roku 1947, během které díky KS Číny došlo v osvobozených oblastech po čínsko-japonské válce k odstranění „*feudálního systému, který vykořisťoval lid*“, a půda byla rovnoměrně rozdělena rolníkům, což mělo zvýšit zemědělskou výrobu a lidé byli díky pozitivnímu naladění ochotni vstoupit do armády, aby ji posílili v osvobozené válce. (Qi Shirong, 2017a: 115)

V následujících třech velkých taženích občanské války je popis velmi stručný, není popisována taktika, pouze hladké vítězství, které je v mnoha případech označované jako mírové osvobození. Vítězství komunistů v občanské válce nad Guomindangem je líčeno velmi stručně a prostě, bez doplňujících přívlastků. Je zde znatelná změna rétoriky líčení a zdá se, že čerpání legitimacy z kritiky Guomindangu již není pro sebevědomou Komunistickou stranu potřebné.

V následující důležité kapitole o založení Čínské lidové republiky text začíná velmi emotivní předmluvou: *„Založení Čínské lidové republiky vytvořilo novou éru v historii Číny. Po více než sto letech bojů získal čínský lid konečně národní nezávislost a stal se vládcem země. Když byla Čínská lidová republika založena, musela čelit vnějším a vnitřním problémům. Z vnějších to jsou blokace a hrozby USA a dalších západních zemí, z vnitřních to je zaostalá ekonomika po mnoha letech války a chaosu. Komunistická strana Číny vedla čínský lid do války proti americké agresi v Koreji, započala pozemkovou reformu ke konsolidaci rodící se lidové republiky, aby vydláždila cestu budování ekonomiky.“* (Qi Shirong, 2017b: 1)

Zde lze snadno vysledovat dva hlavní narativy, které jsou studentům opakovaně předkládány. Prvním je připomenutí utrpení, které Čína musela trpět od západních zemí od období opiových válek, druhým pak je rozkvět Číny pod vedením Komunistické strany.

Samotný popis založení republiky obsahuje konkrétní informace o jednotlivých krocích (vytvoření vlády, první schůze, počet členů, jména hlavních představitelů, tvorba vlajky, hymny atp.).

Je zmíněno i *„mírové osvobození Tibetu“*, neboť se jedná o důležitý bod z hlediska územní celistvosti. Učebnice říká: *„Tibet je od starověku územím Číny. Když se zakládala republika v roce 1949, náboženský vůdce Pančheláma usídlen v chrámu Taer v Qinghai telegrafoval předsedovi Mao Zedongovi, aby vyjádřil svou podporu Komunistické straně a lidové vládě, doufaje, že brzy osvobodí Tibet. Poté co Lidově osvobozená armáda osvobodila provincie na jihozápadě, vstoupila armáda do Tibetu, aby jej v míru osvobodila. Lidová vláda doufala, že místní tibetská vláda vyšle do Pekingu zástupce k jednání. V roce 1951 vyslala tibetská vláda guvernéra Ngaphöa Ngawang Džigme (ve skutečnosti měl být unesen¹⁹), aby jednal s Lidovou vládou. Po oboustranných jednáních vznikla Dohoda o mírovém osvobození mezi Lidovou vládou a tibetskou místní vládou, která osvobodila Tibet.*

¹⁹ (Liščák, 2008, 511)

Pevninská Čína získala jednotu, všechny národy dosáhly sjednocení. Ve stejný rok Lidově osvobozené armády vstoupila do Lhasy a dostalo se jí vřelého přivítání.“ (Qi Shirong, 2017b: 5)

KS Číny tím představuje svou verzi mírového „osvobození“ Tibetu, která se zásadně liší od západního výkladu. V období po založení Čínské lidové republiky si podobně velkých rozdílů ve formulaci, tak i obsahu (úplném vynechání událostí) můžeme všimnout výrazně častěji.

5.6. Hrdinství během války v Koreji

V následujícím výkladu o korejské válce je odlišnost výkladu zřejmá již v názvu kapitoly – *Válka proti americké agresi v Koreji*.

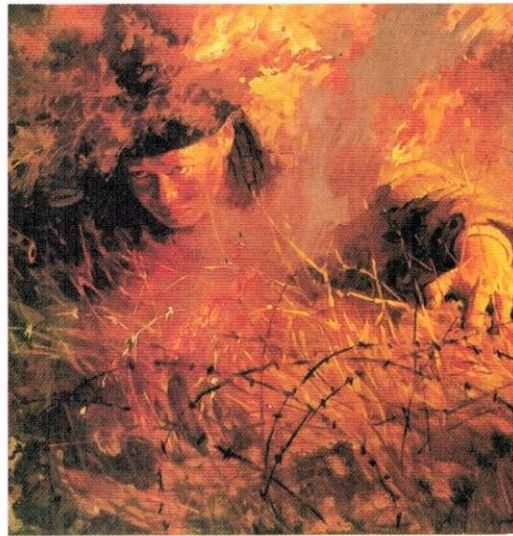
„V červnu roku 1950 se rozpoutala korejská občanská válka. USA vyslalo vojsko k invazi do Severní Koreje a společně s armádou OSN, pod vedením vojska USA, překročili 38. rovnoběžku, dorazila k řece Yalu u hranice s Čínou, americká letadla napadla čínský vzdušný prostor, bombardovala města čínského severovýchodu, americká námořní flotila vplula do taiwanské úžiny, čímž zabránila Lidově osvobozené armádě v osvobození Taiwanu. Americká agrese vážně ohrozila bezpečnost Číny.“ (Qi Shirong, 2017b: 8)

Výklad míří proti USA jako proti západnímu soupeři záměrně, jde též o hájení ČLR v otázce Taiwanu.

Jsou zde také líčení dva váleční hrdinové – Huang Jiguang (黄继光), který byl zraněn při útoku na nepřátelské stanoviště vybavené kulometem. Přes zranění se rozeběhl ke střílně kulometu, kterou vlastním tělem zaslepil a napomohl obsazení stanoviště. Druhým hrdinou byl Qiu Shaoyun (邱少云), který aby neprozradil přítomnost pěti set čínských vojáků, zalehl odhozenou zápalnou bombu a upálil se. (Qi Shirong, 2017b: 11)

黄继光

邱少云

Zobrazení válečných hrdinů (Qi Shirong, 2017b: 11)

Z textu je krom opakovaného zmiňování vykonstruované americké agrese citelné směřování k patriotismu skrze téma národních vojenských hrdinů, dobrovolníků, kteří nasadili život ve válce, nebo samotné Číny, která vojenským zásahem zajistila mír v oblasti a významně zvýšila svou pozici v mezinárodním vnímání.

5.7. Budování ekonomiky a vyrovnání se s chybami

S velkým očekáváním je líčeno období ekonomického rozvoje, který předcházel velkému skoku vpřed a kulturní revoluci.

„S první pětiletkou došlo k postupnému rozvoji průmyslu, chemického odvětví a začaly se objevovat velké úspěchy. Lidově demokratická vláda také hladce plnila plány, když byl ustanoven lidový kongres. V roce 1956 byl v Číně dokončen proces kolektivizace zemědělství a socializace řemesel a obchodu, čímž Čína vstoupila do první fáze socialismu. V procesu budování socialismu Čína dosáhla významných úspěchů, ale došlo také k pochybení, jako byl velký skok vpřed a kulturní revoluce.“ (Qi Shirong, 2017b: 17)

Je zdůrazněno, v jakém stavu přejala vláda Čínské lidové republiky stát po Guomindangu. Pod jejím vedením došlo během prvních tří let k významnému pokroku, ale průmysl byl v prvotním stádiu rozvoje. Pro ilustraci je zde užito srovnání s Indií a USA z hlediska výroby oceli a elektrické energie, výběr zemí je však zavádějící a hovoří jasně v neprospěch Číny.

Jsou zmíněny i úspěchy, například postavení mostu přes Dlouhou řeku ve Wuchanu v roce 1957, jehož důležitosti je věnován celý odstavec. (Qi Shirong, 2017b: 19)

Ve výkladu velkého skoku výklad pokračuje: „*Nastolení základů socialismu je zásadní věcí čínských dějin, je to také mnohaletá potřeba čínského lidu. Čelili jsme očekávání, které jsme v minulosti nezažili, vůdci Komunistické strany Číny a čínský lid započal náročný výzkum a podařily se významné úspěchy. V procesu výzkumu ale jsou také komplikace a chyby. Jak došlo k nastolení socialismu? Jaké jsou úspěchy?*“ (Qi Shirong, 2017b: 27)

Je zdůrazněno, jaká byla potřebnost daného kroku a zároveň obvyklý narativ, že každá negativní kapitola dějin přináší negativa i pozitiva. Důraz je samozřejmě kladen na pozitiva.

Jednalo se o „*nenaplněnou snahu změnit ekonomickou zaostalost Číny, která byla zhoršena přírodními katastrofami, což čínskému hospodářství přivodilo vážné potíže.*“ (Qi Shirong, 2017b: 28) Na tuto situaci však měla vláda pružně reagovat opatřeními, jako byla regulace, konsolidace, obohacení a zvýšení, což je značně odlišné od reality.

Pokračuje výklad o kulturní revoluci, jejíž důvod učebnice líčí následovně: „*V šedesátých letech 20. století Mao Zedong věřil, že strana a národ čelí opětovnému nebezpečí nastolení kapitalismu. Za tímto účelem zdůraznil důležitost třídního boje a odstartoval velkou kulturní revoluci, aby odvrátil riziko restaurace kapitalismu. Revoluce započala v létě roku 1966.*“ (Qi Shirong, 2017b: 28) Tím je jasně posílena pozice Maa, odpovědnost za útrapy v období kulturní revoluce je však hned přehozena na Ústřední skupinu pro kulturní revoluci (Zhōngyāng wéngé xiǎozǔ, 中央文革小组), jejíž členkou byla Mao Zedongova čtvrtá manželka Jiang Qing (江青), dále jsou zmíněni Zhang Chunqiao (张春桥), Kang Sheng (康生) a Chen Boda (陈伯达). Pod jejím vedením mělo dojít k ničení, rabování a občanské válce. Současně došlo z důvodu revoluce na mnoha místech k přerušení školní docházky a zastavení výroby.

Výklad však využívá i této situace k posílení pozitivního vnímání některých státníků, když říká: „*Za těchto významně ztížených podmínek udrželi Zhou Enlai a mnoho dalších kádrů stranu a stát v denním fungování a snažili se eliminovat dopady revoluce.*“ (Qi Shirong, 2017b: 29)

Uskupení kolem Jiang Qing – Zhang Chunqiao, Wang Hongwen (王洪文), Yao Wenyan (姚文元), které bylo později označeno jako Banda čtyř (Sìrénbāng, 四人帮), mělo

dále pokračovat v rozvratu státu, aby se posléze chopili moci. Ve své snaze pokračovali i po smrti Mao Zedonga, ale byli zatčeni a vyšetřováni. V rámci svalení viny a umocnění se dodává: „Po rozdrčení protirevoluční skupiny Jiang Qing skončila deset let trvající kulturní revoluce.“ (Qi Shirong, 2017b: 29)

„Velká kulturní revoluce přinesla straně, státu i lidu významnou ztrátu a napáchala obří škody. Její vyvolání má komplikované sociálně historické důvody. Když byla historie socialistického státu na počátku, naše strana neměla zcela jasno v tom, co je socialismus a jak jej nejlépe budovat, proto k socialismu šla klikatou cestou. V lidském světě neexistuje něco tak hladkého, jako je lodní plachta, světová historie vždy má vzestupy a pády.“ (Qi Shirong, 2017b: 30) Tímto komentářem učebnice kulturní revoluci omlouvá jako komplikovanou cestu k nastolení socialismu.

Navazující část hovoří o pokroku, kterého těmito ekonomickými reformami a hledáním cesty dosáhla. Dále se hovoří o rozvoji strojírenství, primárně výrobě lodí, elektronickém průmyslu, energetickém průmyslu a leteckém průmyslu. Byly budovány železnice, umělé ostrovy a Čína se významně posunula v hledisku schopnosti vojenské obrany. Čína se tak stala z hlediska technologií a zdrojů nezávislým a sebevědomým státem. Cílem tohoto výkladu je budování pocitu hrdosti plynoucího z technického rozvoje státu, které je dáno do kontrastu s těžkostmi, kterými si Čína prošla.

V dalším líčení ekonomického rozvoje a reforem otevření je zmíněna řada pro Čínu pozitivních faktů, jedná se o prostý výčet s velkými časovými odstupy bez větších souvislostí.

Je představeno téma národnostní a územní celistvosti. Není opomenuto, že je v Čínské lidové republice zastoupeno 56 národností a je jim poskytnuta autonomie. V souvislosti s Tibetskou autonomní oblastí je vyzdvihnuta chloubka čínského stavitelství – železnice do Lhasy. V otázce územní celistvosti nebyla opomenuta problematika Hong Kongu, Macaa a Taiwanu, kde byla popsáno navrácení Hong Kongu a Macaa a vysvětlen systém: Jedna země, dva systémy (Yīguóliǎngzhì, 一国两制).

Dále učebnice ukazuje čínskou vojenskou sílu, z řad námořnictva i letectva. Je však zmíněna i čínská zahraniční politika, primárně s USA a Japonskem.

Závěrem jsou popsány čínské technologické úspěchy – odpálení první jaderné zbraně, kosmický program, rozvoj chemického průmyslu, výstavba železniční sítě (včetně

rychlovlaků), urbanizace. Na poslední zmíněné příklady bylo poukázáno v kontextu s proměnou každodenního života společnosti.

V obecné rovině jsou líčeny významné úspěchy Číny, kterými si buduje svoji legitimitu. Jsou zde zmíněny významné ekonomické události, stavby, které mají ukazovat silné stránky Číny, zatímco slabiny a ožehavá témata (Falun Gong, Ujgurská menšina, plánované rodičovství atp.) jsou vypuštěny.

Cílem je u studentů vytvořit/zesílit opěrné pilíře národní hrdosti využitím vybrané sady témat (např. Čínský sen, socialismus s čínskými rysy, železniční síť...). Tato témata jsou vyzdvihována i mimo školní prostředí, lze je potkat na velkoplošných bannerech, na vývěskách v hromadné dopravě, jsou vytvářeny muzejní výstavy na daná témata.

Ve výkladu je u každého období sledovatelný určitý narativ, zpravidla shodný s obecným stanoviskem vedení státu, který se skrze výklad dějin má předat studentům a má jim pomoci v nalezení správného pohledu. Například, v období během opiových válek a po nich je to vytváření pocitu ublíženosti a vnímání západních států jako zla, které se snaží bezbrannou Čínu a její lid drancovat. Stejný narativ je vytvářen i u obou čínsko-japonských válek, zde má však líčení mnohem konkrétnější podobu a vytváří tak ve studentech ztlačnější nenávist vůči Japonsku, která je i v dnešní době zřetelná. V souvislosti s Komunistickou stranou Číny je vyjadřována potřeba vzniku takového uskupení, opakovaně je zmiňována její důležitost a správnost její politiky, často v kontrastu se špatnou politikou Guomindangu, který krom své neoblíbenosti u běžného lidu, dělá špatná rozhodnutí, která negativně ovlivňují život v zemi a od jeho vedoucích činitelů lze očekávat pouze křivé jednání.

6. Vlastenecká výchova

Očekává se, že výuka dějin bude napomáhat ve studentech budovat lásku k socialistické vlasti s odkazem na všechny útrapy, kterými si čínský lid musel projít a jak těžkou cestu musela Čína pro dosažení kýženého socialistického rozvoje, prosperity a nezávislosti vykonat. Současně je dáván důraz na vedoucí roli Komunistické strany. (Sharp, 1999: 33)

Výuka dějepisu, potažmo vlastenecká výchova je dále doplňována státní propagandou, která je k vidění v každodenním životě, například na vývěsních tabulích, na zastávkách, v dopravních prostředcích či na internetu.

Jako nástroj vlastenecké výchovy fungují také zájezdy na historická místa. Často se jedná o kombinaci dvou míst spojených se staršími dějinami a moderními dějinami Číny, např.

místa rudé turistiky, což napomáhá ve vytvoření vjemu kontinuity mezi starými a novými dějinami. Zde pak probíhá ideologická výchova (Sīxiǎng jiàoyù, 思想教育).

6.1 Specifika výkladu

Výklad využívá několika způsobů, jak umocnit obsah a využít jej pro zvýšení vlasteneckého uvědomění studentů. Jsou to rétorické otázky (často na počátku kapitoly) nebo *Problémy k zamyšlení*, které měly poukázat na negativní činy západních mocností. Např.

„Pokud by se nestal konflikt na lodi Arrow a nedošlo k zabití francouzského misionáře v Guangxi, vypukla by druhá Opiová válka?“ (Qi Shirong, 2017a: 9)

nebo

„Zamysli se, jaký mělo na Čínu vliv, když každý stát měl v pekingské diplomatické čtvrti svou ambasádu a vojáky?“ (Qi Shirong, 2017a: 35)

Po vzniku Komunistické strany nebo Čínské lidové republiky je pak tendence úspěchy zdůraznit, popř. dát do kontextu s událostmi doby, kde cílem výklad předem omluvit těžkostmi. Jsou opět užity rétorické otázky, které se ptají, co stálo za úspěchy komunistických vůdců. Např.

„Za jakých historických podmínek se zrodila Komunistická strana Číny?“ (Qi Shirong, 2017a: 63)

nebo

„Jak se Mao Zedongovi podařilo přesunout lůno čínské revoluce na venkov?“ (Qi Shirong, 2017a: 75)

Neúspěchy nejsou pak líčeny vůbec, nebo je snaha najít a vylíčit pozitiva, např. o ekonomickém pokroku, pro který bylo nutné projít těžkostmi v podobě Velkého skoku a Kulturní revoluce. Výklad též detailně líčí hrdinské činy čínského lidu, armády a jednotlivých vojáků, či naopak kruté činy nepřitele.

Nechybí hodnocení, které často využívá silně zabarvených slov. První část líčící opiové války je plná slov jako uzurpování, rabování, drancování, agrese, národní ponížení a v líčení Boxerského protokolu zakončuje: *„Čína se zcela zřítla do propasti polokoloniální společnosti.“ (Qi Shirong, 2017a: 35)*

Naopak, při líčení historie Komunistické strany je text velmi pozitivní a je plný pochvalných slov. Například při dlouhém pochodu:

„Rudá armáda se nebojí těžkostí dlouhého pochodu, deset tisíc vod, tisíc hor jen čeká...“ (Qi Shirong, 2017a: 75)

Text z období vzniku Čínské lidové je pak plný pozitivních slov spojených s budováním, například rozkvět, vydláždění cesty budování ekonomiky atp.

Text je doplněn o řadu dobových fotografií a maleb, které ukazují momenty války se západem z dob opiových válek, místa spojená se vznikem KS Číny, zásadní státnické momenty a o množství map, které usnadňují orientaci v probíraných historických událostech.

Celý výklad pak provází fráze o jednotě národa (všech národnostních skupin), hrdinské činy a oběti, v poslední řadě to je pak vyzdvižení územní celistvosti a čínských úspěchů v moderní době.

7. Závěr

V práci jsem se zabýval současnou výukou dějepisu v Číně, konkrétně stylu výuky, formy zkoušení a v největší míře obsahu učebnic, z hlediska obsahu, specifík líčení, rétorických obrátů, obrazového doprovodu atp., kde jsem sledoval prvky napomáhající vlastenecké výchově.

Učebnice (a přeneseně i výuka dějepisu) vlastenecké výchově rozhodně slouží, s největší pravděpodobností záměrně, a to na základě dokumentů vydaných Ministerstvem školství ČLR v roce 1991. Ve výkladu tak nechybí podrobné líčení zločinů, kterých se dopustil západ, kritika císařství a později Guomindangu. Vypuštění negativních kapitol čínské historie z dob vlády KS Číny, a naopak zdůrazněním hrdinství čínského lidu a čínského ekonomického rozmachu je v lidu posilován pocit silného státu, který však nezapomíná na „století ponížení“. Významnou roli má též výklad územní celistvosti, díky kterému je čínský Taiwan a čínský Tibet v lidech silně zakořeněn.

Díky takto nastavené výuce dějepisu, která současně vytváří skvělý základ pro vlasteneckou výchovu, jsou pod tíhou další státní propagandy vychovávány další generace Číňanů, silně loajálních své vlasti.

8. Prameny a literatura

8.1.Prameny

(Anon 2021b), BAIDU (online), Dostupné na:

<https://wenku.baidu.com/view/54a990f8492fb4daa58da0116c175f0e7dd1199f.html>

(Navštíveno 28.6.2021)

QI SHIRONG (齐世荣) (ed.) *Yìwù jiàoyù jiàokēshū – zhōngguó lìshǐ - bā niánjí, shàngcè*, 义务教育教科书 – 中国历史 - 八年级, 上册. Beijing: Renmin jiaoyu chubanshe 2017.

QI SHIRONG (齐世荣) (ed.) *Yìwù jiàoyù jiàokēshū – zhōngguó lìshǐ - bā niánjí, xià cè*, 义务教育教科书 – 中国历史 - 八年级, 下册. Beijing: Renmin jiaoyu chubanshe 2017.

(Anon 2021c) Zhōnghuá rénmín gònghéguó jiàoyù bù (中华人民共和国教育部), *Jiǔ nián yìwù jiàoyù quánrì zhì chūjí zhōngxué lìshǐ jiàoxué dàgāng*, 九年义务教育全日制初级中学历史教学大纲, 2016

8.2.Literatura

BAI, Shouyi, *An Outline history of China*. Beijing: Foreign Languages Press, 1982, ISBN 0-8351-1000-1.

BAKEŠOVÁ, Ivana, Et. Al, *Dějiny Čínské lidové republiky*, Praha - NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 2019, 978-80-7422-596-3

BROOK, WAKABAYASHI, *Opium regimes*, University of California Press, London, 2000

CHEN, Qingjun, *Reform of History Teaching in High Schools in the New Era: It's Past and Future*, Chinese Education & Society, 32:6, 9-20, 1999

DIRLIK, Arif, *The Origins of Chinese Communism*, New York: Oxford University Press. 1989

FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. 1. vydání. Překlad Martin Hála, Jana Hollanová, Olga Lomová. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států (Nakladatelství Lidové noviny) ISBN 80-7106-249-9.

FRANK, Richard B. (2020). *Tower of skulls : a history of the Asia-Pacific war, July 1937-May 1942* (First ed.). New York.

GARVER, John W. "The Chinese Communist Party and the Collapse of Soviet Communism." *The China Quarterly*, no. 133, 1993, pp. 1–26, Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/654237>. Accessed 24 Apr. 2022

HÁLA, Martin, 2004. *Čína na přelomu věků*. V: FAIRBANK, John King – HÁLA, Martin, 2004, *Dějiny Číny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 479-526.

LIŠČÁK, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu v datech*. Praha: Libri, 2008. ISBN 978-80-7277-364-0.

MÄRC, Josef. *Mystifikace ve výuce dějepisu, mystifikace výukou?* Ústí nad Labem: Filozofická fakulta, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Acta. ISBN 9788074142666.

SHARP, M. E., *History Teaching Guidelines for Full-Time Junior High Schools in the Nine-Year Mandatory Education* (Trial Edition), *Chinese Education & Society*, 32:6, 21-39, 1999

SHORT, Philip. *Mao*. Přeložil Petra ANDELOVÁ. Praha: BB art, 2001. ISBN 8072575767

SNEIDER, Daniel *Textbooks and Patriotic Education: Wartime Memory Formation in China and Japan*, *Asia-Pacific Review*, 20:1, 35-54, DOI: 10.1080/13439006.2013.793065 2013

SUGITA, Yoneyuki, *The rise of an American principle in China: a reinterpretation of the first Open Door Notes toward China*, 2003

ŠŤASTNÝ, Vít, Eliška WALTEROVÁ a Xiaohu ZHU. *Školní vzdělávání v Číně*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4711-1.

VEN J. van de, Hans, *War and Nationalism in China, 1925–1945*, RoutledgeCurzon, 2003, ISBN 9780415514996

WANG, Zheng. “*National Humiliation, History Education, and the Politics of Historical Memory: Patriotic Education Campaign in China.*” *International Studies Quarterly*, 52(4): 783–806, 2008.

ZHAO, Suisheng, *A State-Led Nationalism: The Patriotic Education Campaign in Post-Tiananmen China*, *Communist and Post-Communist Studies* (1998) 31 (3): 287–302.

ZHWA-SGAB-PA-DBANG-PHYUG-BDE-LDAN. *Dějiny Tibetu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. Dějiny států. ISBN 80-7106-410-6.

(Anon 2021a), PEOPLE'S EDUCATION PRESS (online), Dostupné na: https://www.pep.com.cn/EnglishVersion_189284/englishwenzhang/rjji/201707/t20170705_1895191.htm (Navštíveno 21.5.2021)